

NĂM THỨ CHÍN, SỐ 361

LỤC TỈNH TÂN VĂN

聞新省六

MỖI TUẦN ĐĂNG BẢO NGÀY THỨ NĂM

Giá bán lẻ 0 \$ 20 || Đổi nhân . . . 0 \$ 20 (timbres)

GIA BÀN NHỰT-TRINH
Đồng-dương và các thuộc địa
Langsa

12 tháng 6 \$ 00
6 tháng 4 \$ 00

GIA BÀN NHỰT-TRINH
Các nước Ngoại-quốc

12 tháng 20 fr. 00

LỜI RAO CẦN KÍP

Lời cho chư-khán-quan rõ: Quán nhựt trình LỤC-TỈNH-TÂN-VAN không có can dự chi với nhà hàng LỤC-TỈNH-KHÁCH-SẠN ở ngang nhà giầy xe lửa Mỹ-tho. Ai muốn viết thư cho Bồn-quán LỤC-TỈNH-TÂN-VAN thì phải để cho phân minh như vầy :

LỤC-TỈNH-TÂN-VĂN, Số 7, đường Norodom — SAIGON

PUBLICITÉ

Pour les annonces commerciales, demander le tarif qui sera envoyé par retour du courrier.

Pour les annonces Judiciaires et les annonces Légales, tarif spécial pour les Officiers ministériels. On traite à forfait.

BỐ CÁO

Những lời rao về việc buôn bán, nếu gửi thư đến Bồn-quan thì Bồn-quán sẽ gửi cho một cái bản để giá phân minh. Còn lời rao thuộc về việc hộ và lời rao theo luật buộch thì có giá riêng cho các quan chức-vụ. Xin gửi thư thương nghị.

Cấm nhậ không ai được phép chép các bài trong Báo chương này mà đem vào nhựt trình hoặc làm sách

LỜI RAO CẦN KÍP

Kể từ 1er Janvier 1915, giá báo chương là 6 nguơn bạc một năm, sáu tháng là 4 nguơn.
Xin chư qui vị nhớ giùm, chớ để phải thất công.

ÂU-CHÂU CHIẾN TRANH TÂN VĂN

(Nouvelles de la Guerre)

Communiqués

(TỪ NGÀY 12 ĐẾN 19 JANVIER 1915)

Bên nước Bỉ-lợi-thời không có báo tin chi mới lạ, là vì có nước lục nhảy tràn làm cho đội bên phải hướn việc chiến tranh. Nhưng vậy mà quân Đồng-minh cũng đã lược tới được một chút trong miệt Com-bartzyde và Nieuport.

Bên Pháp-địa, việc chiến tranh lại hung hăng một ngày mới hơn, binh bộ hai bên xáp chiến đánh nhau dữ tợn, như là phía Bắc và phía Đông-bắc.

Còn trong trận hỗn chiến ở quận Arras, binh Pháp chiếm được một chặn đường từ thành Arras cho đến thành Lille

Trong trận đánh nhau gần kinh La-Bassee, quân Anh thắng một trận vang danh làm cho quân Đức ngã chết trạc đất, và quân Anh tấn khởi đường trận được 1 ngàn thước nữa.

Tại miến Soissons lính ta rũi vì đang lúc quân Đức chiến cách hung bạo, thì nước lụt sông Aisne tràn lên thỉnh linh làm cho các cầu bắc ngang sông phải gãy, nên binh ta phải thoái lui về bên tả giang kéo bị quân Đức chặn dứt đường trận. Còn bên hữu giang thì binh ta cứ đứng vững vàng.

Binh ta trong tỉnh Champagne chiếm được vài trăm thước ở miệt Perthes. Binh đóng bên rặng núi Vosges lại chiếm được vài hào lũy của quân Đức, còn ở tỉnh Alsace hai bên đánh nhau hai ba phen mà binh ta cũng thắng luôn. Nói gì Phao-thủ ta thì thôi, quân giặc hàng nghìn khiếp luôn, vì bị pháo-thủ ta bắn trúng luôn nên Đức chẳng dám bước tới, còn hào lũy thì nát tan, quân lính vỡ chạy trốn dạn trái-pháo cũng như trong trận Pont-à-Mousson vậy.

Việc đánh nhau bên miến Pologne đầu quân Đức đã chiếm được thành Lodz,

mà cũng chẳng tấn được. Hai đại-đạo trung quân đánh trận nào cũng dữ, mà cũng klông thấy tấn. Lại có tin nói quân Đức bị Nga đánh lui về miệt Tây-bắc ở đường Thorn.

Bên xứ Galicie, quân Nga dung ruổi tới hoải.

Ở miến Caucasie, Thổ-nhĩ-kỳ bị bại lầu gần làng Karaurgan, mất trọn một cơ quân, bên Nga bắt được 5 ngàn người đem về cầm tù, chiếm được một trại pháo thủ và thâu nhiều lương-thảo của quân Thổ.

Ở bên Phi-châu quân Anh chiếm một khúc sông rất quang hệ trong đại giang Orange về phía thuộc địa Damoraland của Đức. Hai bên chiến với nhau đôi ba trận nhỏ thì bên Đức phải thoái về. Quân Anh cũng chiếm được một địa-thế ở vịnh Walfish về miệt tây Phi-châu.

Trong Hắc-hải đạo chiến thuyền của Nga đánh hai chiếc chiến thuyền Thổ-nhĩ-kỳ làm hư hại nhiều, lại phá hủy 50 chiếc tàu của Thổ đang đóng ngụ trong cửa Sincpe, rồi độ quân lên bờ gần lối Liman chiếm mấy nơi Thổ đã bỏ mà chạy trốn, số là quân Thổ đang đóng binh tại nơi ấy, thỉnh lính chiến thuyền Breslau của Thổ tưởng là Nga đóng nơi ấy, nên xa đại bác vào đẫy quân Thổ liền chạy rảo.

Mỗi nhà thơ aiấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tỉnh-tân-văn giùm

Thời Sự Tổng Thuật

(Le Courrier de la Semaine)

Cuộc chinh-chiến ngày nay, do theo giấy thép mà nghiệm ra những mảy đều sau đây: Quân Đức tưởng binh-gia mình đã tốt chúng trong hoàn-câu, đều chi cũng là hơn kẻ nghịch mình đặng. Nên chắc mình, mới ra tay mùa men trong hoàn-vỏ.

Nhưng vậy mà chẳng phải nhà nước Đại-pháp ta thấy kẻ nghịch hung hăng mà nao núng đâu.

Trong tích xưa có thuật chuyên một đứa con trẻ tên là Davit giết một tướng giặc tên Goliath, là một gã ginh giảo cao lớn hơn hết cả con, người đời ấy. Tuy Davit là

Hướng chi đời nay sự văn-minh càng ngày càng tấn tới, thì cái đờm khi lại càng thêm nhiều hơn nữa.

Bên đồng-minh hăng trông cậy nhờ đó mà thắng Đức-tặc được.

Chư khan-quan nghĩ đó coi: Quân Đức hăng khoe tài, có sức mạnh hơn đồng-minh, sao từ khi khai chiến đến nay quân Đức chết nhiều hơn binh đồng-minh là nghĩa gì? Lấy đó thì đủ chứng rằng ai hay ai dở.

Quân Đức trận vong từ đây về binh đao đến ngày 1er novembre, kẻ số chết hơn 6 vạn người, ấy là về đạo binh của Phổ-lỗ-si mà thôi, chưa kể các đạo binh Saxons và binh Bavarois. Trong hai đạo binh nói đó phỏng tính số quân tử trận ít nữa là 1 vạn; hiệp công với số trên đó là 7 vạn người Đức.

Quan Thống-soái Langsa Joffre.

một trẻ thiếu niên tuổi vừa hai tám, chuyên nghiệp chân chiến mặc dầu; thật có lòng ái quốc vong xu. Ngày nọ gặp tướng giặc là Goliath ra thách đố, liền lấy một hòn đá ném trúng ngay trán tướng ấy phải mạng vong, thì đủ biết gan ruột gã thiếu niên ấy là chừng nào.

Còn bên quân Áo số tử trận cũng có 4 triệu người. Tính gộp lại với quân lính Đức tử trận là 11 vạn 1 muôn người.

Thiệt là :

Đồ số non cao thầy chất đầy,

Minh-mông nội cả máu trôi đầy.

Đam mạng người mà tương tàn nhau chừng đó; cũng bởi tại Đức-hoàng Guillaume muốn như thống trong thế gian, tưởng chắc mình là binh hùng tướng dũng, đến đâu thì đập đổ thanh tri, nghiền trời ngã đất mà thôi, chẳng ai dám tranh đua mui nhọn.

Nên Đức-hoàng cứ khoe mình sẽ phân thầy Đại-pháp mà ép cho ra tiền, rồi sẽ thâu cả hồn phách A-châu về tay mình kèm chề. (Quân tinh dữ thiệt).

Nhưng bên Đại-pháp có một vị tướng thật là tinh thông thao lược, võ nghệ cao cường qui danh là Joffre làm chức Thống-soái. Ngài đang bãi bỏ trận đồ, quyết sẽ làm cho quân ta thắng trận. Tự hôm rày cũng nhờ có mưu thần chước quỷ của ngài, nên mới đuổi thối lùn quân Đức đã ra gần khỏi ranh Pháp.

Còn việc toàn thắng, sao cũng chắc là về phe đồng-minh mà thôi. Vì xét mấy lẽ đã hiện tại ngày nay, thì không khá nghi ngờ chi nữa.

Những giấy thép mấy tuần nay đều trao tin lãn rằng: Quân Đức đã thối bộ khắp nơi, quân ta bên miền Albert tấn tới được hơn 500 thước, lại phía Argonne cũng được 300 thước. Còn pháo thủ ta thì thổi giết quân giặc biết là bao nhiêu mà kể.

Mà nhứt là ở tại giồng Louvent gần Beausejour thì binh pháo thủ Pháp giết Đức lại càng nhiều hơn các nơi thập bội.

Còn quân Nga đã điều-dinh tám vạn binh qua khỏi dãy núi Carpathes rồi, ta cũng nên trông cậy tấn thủ cho thành công. X X X.

HƯƠNG TRUYỀN

(Echos)

Nhứt thân thị đờm

Có một tên lính Langsa gốc gác người ở xứ Grabels, lũng-chinh vào giúp việc sở Tham-tán ngoài nơi chiến địa, bữa nọ phụng tướng lĩnh đem thơ cho một ông quan năm kia coi một cơ binh đóng nơi xa chừng 7 ngàn thước. Tên lính ấy cỡi xe máy ra đi. Đưa thơ rồi;

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

ông quan nà
lãnh thơ trả lờ

Hồi đó tên lính
góc kia, cỡi nã
móc túi lấy đờ
hút chơi, bỏ t
nhơn. Xung q
đồng cũ? gia
trái phá rớt
một hồn trái q
bề nạt như t

Một chấp q
cho tên lính
thấy cơ sự
cho cần.

Đường xa
thủ ngữ, việc
lính ấy chẳng
lính mà lui g

Va dung r
lính Mã-ki
theo đường
ma thủ hiêm
như mưa, va
trọng một x
Đức tướng v
không ngờ t

Lính ấy th
lên kiếm ng
một toán lĩ
Langsa. Va
bên đem th
minh, để l
thổ vira coi
tới cùng.

Bữa ấy đ
giờ sáng, q

Chừng m
gần đến b
Thị anh va
đờng bất b

Miệng n
quân này h
vậy? Anh
đầy mà.

Kề t
tây, nã
Cholon
giấy đ
qua đ
SAIGON

ông quan, năm dạy ở nắng lại một lúc, dăng lảnh thơ trả lời.

Hồi đó tên lính ấy dựng xe máy bên một góc kia, rồi nằm dài dưới đất đang nghĩ chơn, mớ tóc lấy ống điếu ra nhét thuốc chằm lửa hút chơi, bộ tịch yên tĩnh, thiệt là mục hạ vô nhơn. Xung quanh lối ấy thì nghe tiếng sùng đồng của giặc nổ vang trời động đất, đạn trái phá rớt xuống như mưa. Thỉnh linh có một hồn trái phá té xuống nhằm xe máy làm bể nát như tương.

Một chấp quan năm trở lại chỗ ấy trao thơ cho tên lính ấy đem về. Chừng quan năm thấy có sự vậy, bèn dạy lính ấy phải về bộ cho cần.

Đường xa xuôi, mỗi chận đều có quân giặc thủ ngữ, việc đi đường rất là nguy hiểm, song lính ấy chẳng từ nan, cứ đầu vưng theo quan linh mà lui gót cho trọn phận trung thần.

Và dung rũi được 2 ngàn thước, lạc nơi đồn lính Mã-kì Đức, may có một rạch chạy dài theo đường ấy, va liền nhảy dùa xuống rạch mà thủ hiểm, quân Đức bắn theo, đạn xuống như mưa, và bèn lặn xuống nước, chung vào trong một xẻo có cây lá kín đáo, quân Mã-kì Đức tưởng va đã lộn về thủy-quốc rồi, nên không ngó tới nữa.

Lính ấy thấy yên lặng tiếng người, mới lộn lên kiểm ngà về bồn trại, nửa đàng lại gặp một toán lính Đức, đang giao chiến với binh Langsa. Va thấy khó thể do theo đường bộ, bèn đem thân liều nhảy xuống rạch trăm mình, để lộ mũi lên ngang chơn nước, vira thờ vira coi tình trạng tuộc chiến tranh cho tới cùng.

Bữa ấy đôi bên đánh nhau từ 4 giờ đến 2 giờ sáng, quân ta đại thắng.

Chừng mãn giặc va lên bờ ra đi về. Về gần đến bồn trại, gặp lính bên ta hỏi: ai đó? Thi anh va đáp rằng: « Không phải kẻ nghịch, đừng bắt bắt tử đa các cậu ».

Miệng nói chơn đi lần tới đám quân canh, quân này hỏi lại rằng: chú mày đi đâu vất vả vậy? Anh va đáp lại rằng: Tôi đi tìm mới về đây mà.

LỜI RAO

Kể từ ngày 20 tháng Giêng tây, năm 1915 xe lửa Saigon-Cholon « đường giữa » sẽ bỏ nhà giấy đường MAC-MAHON và dời qua đường NÉMESIS chợ MỚI SAIGON.

THÔNG BÁO

(Informations)

DÔNG - DƯƠNG

in schine française

Giá bạc (Taux de la piastre)

	15	16	17	18	19	20	21
Janvier	fr.	fr.	fr.	fr.	fr.	fr.	fr.
Hàng Bạc Đông Dương.					2 30	2 30	2 30
Hàng Hồng Kông Shanghai.					2 30	2 30	2 30
Hàng Chartered Bank.					2 30	2 30	2 30
Kho Nhà-nước.	2 30	2 30	2 30	2 30	2 30	2 30	2 30

Giá lúa mới (trả bao lại) 2s 20 tới 2s 25

Nam-Kỳ

Saigon. *Chứng có chạ.* — Bữa 30 janvier 1915 ; tại chùa Xá-tri có trần thiết chưng cô. Rồi đúng 8 giờ đốt pháo bông tại đường Norodom.

Cuộc thi hội lãnh tiên trợ cấp ăn học. — Trong nhật-trình kỳ rồi bốn quân có bố cáo trong bài Thời-sự Tổng-thuật rằng ngày 11 có mở cuộc Thi-Hội lãnh tiên trợ cấp ăn học. Số học trò ứng thi là 178 mà có 68 trò được chăm dậu.

Bồn-quản mắng cho các trò thi dậu và chừa cho niau nương mây thăng bước.

Cao-Mên

Takeo. — Ngày 5 janvier 1915 lối 2 giờ xế qua thiên hạ Takeo đều nao động, ấy là có một tên Cao-mên báo tin cho Chumtop (hương chức cao-mên) rằng : nó đi đàng ghé về trại này an, nó nghe mùi thú quạ và chó làm âm âm, nó đến coi thì thấy hai cẳng bên này buội, cái đầu thì bên kia buội, không biết một hay là hai người chết nằm đó.

Chumtop và thiên hạ đồng đảo đến đó coi. *Rủ nhau ra mắt Viêm-vương.* — Số là ngày 4re janvier 1915. Có tên Chhoa Chép Triều-châu ghen vợ nó lấy em họ của nó tên Chhoa Khinh là người làm công trông nhà ; thị Noi là vợ nó là người con cháu khách không chịu nhọc, nên đồ nữ trang cùng áo quần bạc tiền chi chi đều để lợi nhà hết, đi mình không với một vé á-phiện trộn giấm đem theo vô rừng tìm dặng đi ám-phủ ; thàng Chhoa Khinh theo tìm kiếm sợ chi dậu nó đi một mình, thì nó quyết tình không ở Dương-gian làm chi xấu hổ đi theo cho có bạn đến Viêm-Vương mà đầu cáo, nên hai người chết một chỗ cách chừng 2 thước tây.

Quan chủ tỉnh cho thầy thuốc và ông Garde principal đi lấy luật nghiêm rồi cho lu đảo lổ chôn chung một lỗ, còn tên Chhoa Chép đem vô khám hầu tra vấn, chưa biết viết ra thế nào, sau sẽ rõ.

Quảng-châu-Loan

Bồn-quản mới được tin giấy thép báo rằng nhà-nước Langsa bắt được 6 tên cách mạng khách tại Quảng-châu-Loan, và gửi về giam tại Handichờ quan Toàn quyền định đoạt về cách xử 6 tên ấy. Tôn-dật-Tiền là thủ lãnh cách mạng mắng tin này, bèn gửi giấy-thếp xin Chánh phủ Langsa bảo hộ cho 6 tên tù ấy. Từ khi bắt đến nay chưa vạch ra án chi gọi là tội ác, nhưng vậy quan Toàn-quyền sẽ day tra vu ấy cho nghiêm nhặt rồi sẽ phán đoán.

Bắc-Kỳ

Từ khi có đám giặc Khách cùng với mấy người Lào, người Tây, nhưn thấy đồn Sầm-nura khuất nẻo, đến xâm phạm đồn ấy, giết quan cai-tri, cướp lấy tiền bạc, rồi lại thừa thế xa xuôi, kéo xuống đến Sơn-la, thì nhiều người không biết việc, cứ hay nói phao đồn bậy, có một hóa ra mướn.

Nay bồn-quản đã được tin dich-thật tại Sơn-la gửi về, thì mới biết việc giặc có ấy chẳng ra gì cả, xem lại là một đám an cướp lớn, nhưn được chỗ xa, tưởng không có phòng bị mà cả gan đến liều mạng. May đầu nhà-nước đã tiên liệu ngay từ hôm xảy ra việc Sầm-nura, đã sai ngay mấy đội quân hai ba mặt đi đón đường giặc, quân giặc mới đến bữa trước thì bữa sau quân nhà nước đã đánh cho một trận dữ, nay còn đương đuổi, tưởng chẳng bao lâu nữa mà giặc sẽ tan.

Tin dich thật ở Sơn-la tới trễ vì đường giấy thép thì đứt, mà các đường đi thì giặc có mai phục, cho nên tin đi lại khi khó.

Đầu đuôi việc như này :

« Đêm hôm 20 rạng mặt ngày 21, đàng giặc Khách, Tây, Lào ở Sầm-nura, độ chừng vài trăm đứa mà chàng mấy đứa có khí giới, kéo đến đánh các công-sở ở ngữ tỉnh Sơn-la, mây bữa trước thì những nơi ấy đã phòng bị cả rồi, đồn khố-xanh cũng đã thêm quân ; quan châu Mai-son cùng với một toán lính hương-dũng cũng về tỉnh, gặp giặc thì đánh chặn lại cho khỏi giặc tới tỉnh. Khi tới Sơn-la thì đi m linh vào trình diện quan Sư để giúp việc.

Giặc đánh trận đầu bị thua, là ngày 21. 22 và 23 hồi kéo đến vậy tỉnh Sơn-la, chết mất nhiều lắm. Bên quân nhà nước thì chẳng ai chết mà chẳng ai bị thương.

Đến chiều ngày 23 thì quan hai Monceau cùng một đạo quân khố-đổ ở Yên-bái đi tiếp ứng đồn Sơn-la. Quân giặc núp ở trên sông

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhật trình Lục-tính-tân-văn giùm

Bờ, vào ở đèo núi về đường Vạn-bú đi Sơn-la, chức lính Nhà nước tới thì đánh, nhưng quan hai Monceau đem quân đi tránh đường ấy, tới được Sơn-la. Giặc thấy vậy phải thối về Mai-son.

Ngày sau đem quân đuổi theo Lính khổ đờ đuổi giặc phải bỏ thế trận mà chạy về mặt Điện-biên-phủ. Về phía bắc thì có quan Giám-binh Leroy mà về phía nam thì quan Đat-ly Vạn-yên tìm nã bắt hết những đờ đồng-đảng với giặc. Hiện bây giờ đem thơ đi lại được, chỉ còn sira lại đường giầy thép, nay mai cũng xong.

Đã có-lính Chợ-bờ về và lính khổ-xanh ở Phú-thọ và Hòa-binh sang tiếp ứng cho đồn Vạn-yên. Đồn Điện-biên-phủ cũng đã phòng bị rồi, lại có một toán lính khổ-xanh ở Lào trở về, một đạo khổ-đỏ ở Lai-châu đến tiếp ứng cho đồn ấy.

Hiện bây giờ ở Sơn-la có quan Công-sứ Gilles với hai con, một cậu 18 tuổi, một cậu 17 tuổi; lại có một quan Tham-biện Virgitti và Favey; quan Giám-binh Leroy và quan quân lính Khổ-xanh Richy.

Từ khi quân Nhà nước ra chiến với giặc đến giờ, giết giặc chết được nhiều rồi, mà quan Nhà-nước lính khổ-đỏ khổ-xanh cùng người Pháp, không mất một người nào cả. Mà lính ta đã ra tay hùng dũng một phen đảo đờ. Quyết hẳn khi dẹp giặc trở về, thì thấy đờ được thành công.

Còn miền thượng-du thì chẳng những từ nay không phải thêm lo, mà lại nhơn có việc này thì Nhà-nước cho nhiều quân lính lên giữ cần mật hơn xưa.

MỤC ĐỀ VỀ CUỘC THI HỘI

Lãnh tiền trợ cấp ân-học
Hôm ngày 11 Janvier 1915
Epreuves de l'Examen des Bourses indigènes
du 11 Janvier 1915

ORTHOGRAPHE
Le travail des fourmis

Les fourmis que j'observais s'étaient fait une petite ville en miniature, avec des portes dont elles augmentaient soigneusement le nombre dans les jours de fortes chaleurs, sans doute pour donner de l'air aux petits, qu'on avait soin de placer près des ouvertures. Le soir, selon leur invariable usage, elles procédaient au travail de fermeture des portes, comme ayant toujours à craindre quelque nocturne invasion. Spectacle fort intéressant et tableau bien varié! De toutes parts, à grandes distances, on les voyait venir en longues files, apportant toutes quelque chose. l'une un long brin de paille, l'autre de noires feuilles de sapin. Telle autre fourmi, comme un petit bûcheron à la tombée du jour, rapportait une branchette, une imperceptible fagot. Aux approches de la cité, c'était plaisir de voir

la vigueur, l'ardeur, le zèle avec lequel on faisait gravir tant de pesants matériaux.

MICHELET.

RÉDACTION FRANÇAISE

Décrivez un incendie d'une maison annamite.

Le feu se déclare — Aspect de l'incendie La lutte contre le feu — Résultat final — Vos réflexions.

ARITHMÉTIQUE

Le carrelage d'une salle rectangulaire a 7 m. de longueur sur 6 m. de large. On entoure ce carrelage d'une bordure qui a, tout autour, 0, m. 20 de largeur. Cette bordure vaut à surface égale deux fois le prix du mètre de surface de carrelage Sachant que le mètre carré de ce dernier coûte 2 \$ 25, on demande combien vaut le carrelage de toute la pièce?

2. — Un marchand achète à 2 \$ 80 le stère un lot de bois de chauffage formant un tas de 9 m. de long sur 2 m de large et 1 m. 50 de haut.

Il revend 0 \$ 35 le 100 kilos. Le décimètre cube de ce bois pèse 69 décagrammes. Quel est le bénéfice ou la perte du marchand ?

THÈME

Tuổi người Annam

Con nhà Annam không tính tuổi như nhiều dân nước khác, không tính kể từ ngày sanh, cứ kể từ ngày mừng một năm để mà tính, bởi vậy cho nên phải trở lên một hai năm hơn tuổi thiệt.

Ngày tháng ở trong lòng mẹ thì là tính một năm và hễ vừa đến ngày sanh ra thì cho là một tuổi. Rồi đến mừng một tết năm sau thì đã tính cho thêm một tuổi nữa. Tính cách như vậy thì có đờ con nit sanh bừa nay qua ngày mai đã hai tuổi, miễn là để nhằm ngày rớt cuối năm thì đàng.

ÂU-CHÂU (Europe)

Pháp-quốc (France)

Chiu đờm ăn xoi. — Hôm tháng rồi có tin nói ở tại Yprès có 140 quân Đức ban đêm kéo nhau đến chiếm một hang nọ của quân Pháp bỏ hoang. Quân Pháp bừa ấy kéo đi ngang đó gặp mặt, bèn tính đánh đuổi nó chạy về cho rãnh Song rồi tính bắt sống nên quân Pháp mới vây đờm ấy 5 ngày trọn, lại sai một tên tù Đức nói với bọn nó nếu bỏ đờm lại hàng, thì sẽ được toàn tánh mạng Quân Đức ưng cho liền, thà chiu đờm ăn xoi, chẳng thà làm anh hùng chết đờm.

Đức-quốc (Allemagne)

Tuổi phận vô phước. — Báo Le Télégram của Đức thuật chuyện quân Đức chở lính bị thương về Đức-quốc nghe mà rơi lụy cho các người khổ nạn ấy. Phần đờm hơn

bị bại đờm thất dưỡng quá lẽ, quan thầy thuốc dùng những rêu áo lính dĩ giỡm mà gột bó mấy nơi thương tích. Ai bị thương thì nằm trong hào lầy nhiều ngày chiu lạnh chiu đói, nước ngập tới tròn, rồi mới có kẻ đến khiêng chõ về nước Đức. Đi về thì nằm trong xe lửa chõ cho ngựa lừa ăn hoặc là xe chõ thuốc đạn, chung chạ với ngựa lừa nằm trên rom ra, để mình trần mà chiu lạnh.

Xe lửa chở lính đi từ xứ Cambrai (Pháp-quốc) đến xứ Cologne (Đức-quốc 6 ngày tròn. Đường đi đã xa quần áo tả tơi, bung lại đờm, rất nên thê thảm. Nhiều chiến xe lửa chở binh mà không có quan thầy đi theo. Ai bừa tung hoành chõ ra nông nổi như vậy ?

Cha chũ là lanh. — Có tin giầy thép tại kinh thành Berlin nói rằng Đức Hoàng Guillaume II ngụ trong một hành cung tại Coblenz. Chung quanh cùng trên nóc hành-cung không có giăng giầy thép có gai như mọi khi. Song có 2 cái khi-cầu canh nhưt luôn ngày luôn đờm đờng phòng bắn máy bay của giặc.

Thiếu chũm nữa mất con. — Ông Hoàng-tử Joachim là con thứ sáu của Đức-Hoàng bị quân Nga vây tại Brzeniny. Hồi Nga bỏ vây vừa xong thì có ba cái máy bay Đức ha xuống giải vây và cứu Hoàng-tử Hai mấy thứ nhưt bị bắn nát, nhờ có mấy thứ ba bay đến trại mà rước Hoàng-tử lên máy mới khỏi nạn.

Áo-quốc (Autriche)

Quần Áo mệt, hểt thêm mang súng nữa. — Có một vị phụ bút báo chương thông tin rằng nước Autriche trông mong cầu hòa với Nga và có Pháp-Anh-quốc đồng ưng, nếu được vậy thì mau mau chấp bút ký tờ hòa ước. Lũ Đức có ngấm đe, hoặc dụ dỗ, hay là oán hận thế máy cũng mặc kệ, miễn lọt ra khỏi vòng lao lý mà xả hơi thì lấy làm đại phước. Dừ ác không, bừa nay mới là rõ họa phước, song ăn năn là chuyện đờ rồi!

Chánh-phủ Nga có tư đờm cho chánh-phủ Pháp-quốc và Anh-quốc mà nghị luận về lời ước xin của Áo-quốc. Tuy vậy mà Áo-quốc chưa nhưt định còn trông Đức-quốc việc chi đờm, nên tấn thối lưỡng nan phân phân bất nhưt. Chác còn trông Đức đánh giùm.

Quần Áo nay ra bạc nhợt, lại thêm vрон mang binh thiên thời.

Tội nghiệp quá!

Bỉ-lợi-thời (Belgique)

Bỉ Nạp quân-tương cho Đức. — Báo-chương Đức ấn-hành rằng ông Max là Nã-trưởng thành Bruxelles kinh đô nước Bỉ-lợi-thời bị bắt giam tại Taxe-Cobourg-Gotha. Còn tại thành Anvers hiện nay có 1

Mỗi nhà thơ giầy thép đều có nhận mua nhưt trình Lục-tình-tân-văn giùm

muốn 7 ngàn quân thủy-thủ Đức và 200 quân võ Đức giữ thành. Mỗi ngày dân thành phải nộp đủ quân lương 1 muôn rưỡi kilô khoai, 2 ngàn ve rượu; 8 ngàn rưỡi điều xi-gà; 8 ngàn rưỡi kilô thịt, và 5 muôn quan tiền.

MỤC KỊCH GIÁ TỰ THUẬT

(tiếp theo)
(Récit d'un témoin)

Tình phong huyết vũ

Ngày 3 septembre — Tôi xin thuật lại cho các khán quan nghe.

Cách 6 bữa rày hai bên đánh nhau rất dữ mới đình chiến từ chiều hôm qua, trong đêm thường-dân ai cũng lấy làm khủng khiếp chẳng dám leo đến làng Montignies le Tilleul và Gozée, vì sợ lính Đức bắt bắt từ.

Bữa nay có lính quan rao lời bố cáo cho nhơn dân hay đã thôi cấm lối đi lại thông hành nơi mấy làng ấy. Thi tôi liền đi bộ đến Mont sur Marchiennes phải do theo ngã đường Marbaux-la Tour. Khi đến nơi, tôi nghe tin tại thành Termonde có cái mớ mới chôn 98 tên lính Đức, lại nghe số binh lính trận vong chỗ này là 2 ngàn rưỡi người, nhứt là binh Đức chết nhiều hơn hết.

Tại làng Gozée có 52 cái nhà bị trái phá bắn cháy khói lên mù trời đất, còn nhà nào thoát vận hỏa kiếp, thì quân Đức lại cướp phá tan hoang thiệt là:

Và lửa vừa rồi liền và cướp, Mất người chưa đã lại mất trâu. Còn các nơi ở xung quanh nhà thì bị cướp bóc, chỗ bị phá tan, coi cảnh tượng ai cũng động lòng.

Khi tôi lại xem nơi chiến trường ở Montignies le Tilleul, thì thấy hào lũy thầy đều bỏ đầy những ve không, giấy lừng linh, đạn thuốc v. v. Ngoài đồng thì lúa mà bị đập nát như tương, không thể gặt mà còn gặt hái cho đặng.

Đứng một nơi mà ngửa mặt xem cảnh địa, thì thấy khói ở dưới mấy nhà cháy, bay lên mù mịt thừng mây 'ình cảnh coi rất thảm. Tôi cứ đi một đôi lại thấy cái mớ chôn những binh lính mới từ trận.

Đọc đường Beaumont tôi vừa đi vừa đếm phía tả có 16 cái nhà vườn, và nhiều nhà khác đang ngưng lửa.

Thi giờ qua thắm thoát như thoi đưa, tôi lật đật băng ngang rìng dặng trở về thành Charleroi, dọc đường lại gặp những xe cộ của Đức chạy qua miệt Thuin. Tôi lên xe lửa nhỏ về nhà đúng 5 giờ chiều.

Chiến hậu tình trạng.
Tôi trở lại nơi chiến trường lần nữa, đăng biên thêm ít điều hiện tại ở nơi đó. Cho tôi đứng lại mà ghi chép đây, là gần ở

bên mớ 2 ngàn 1 trăm tên lính Đức. Hồi đó là 6 giờ ban mai, có một mình tôi đi rông rôi trên đám ruộng Luzerne, thấy có ít người lên ra ruộng mót ít lúa rơi, về nuôi lợn súc.

Tôi ở đó nghe tiếng súng đồng nổ liền thỉnh bên miệt Erquelines và Beaumont, nghe lại là súng của quân ta bắn quân Đức ngã chết vô số, tại Montignies, Saint-christophe Bersillies, thì hai bên đánh nhau rất là dữ tợn quá lẽ. Quân Đức cướp bóc tài sản đồ vật trong thành Beaumont không còn một món gì. Nhà giấy xe lửa Sivry bị hỏa thiêu, quân Đức đuổi bắt hết những chiến trư heo cũi của mấy người điền-chủ ở tại. Người ta gặp trong hang quân Đức những là bò chiến đang làm thịt nửa chừng, vì lật đật thua chạy bỏ lại, thương thay bụng đói thấy thịt, mà chẳng được ăn.

Chỗ khác thì quân Đức cướp rượu xuống hang uống, bỏ ve không lại, lồng chông chẳng biết là bao nhiêu.

Trong làng Sautain lại càng khốn đốn hơn nữa, loại lợn súc không còn lại con nhỏ.

Trong làng Bossu-les-Malcourt những nhà cửa bị triệt hạ mất hơn phân nửa.

Họ có thuật lại cho tôi hay trong xóm Couronne, quân Đức làm thói bạo hoành, bắt ông chủ nhà hàng đem ra sau vườn lúa mà bắn chết, vì quân Đức bắt được ông đang gò tin giấy thép nói thông tin về sự quân Đức đang kéo đến.

Khi bắn chết ông rồi, thì nó liền phóng hỏa đốt nhà hàng cháy rụi. Xóm Waibes tại Thuin cũng thành ra đồng tro tàn.

Còn một chuyện mà tôi quên nói lại, là tại thành Charleroi quân Đức không cho người Langsa bị thương được chửi thuốc men-nào ráo. Nên các quan Y-sĩ nhắc lại cho bên Đức hay biết Vạn-quốc công-pháp đã buộc phải bảo dưỡng người bệnh nhơn cho hoàn toàn.

Tôi đi thẳng vào nữa, thì thấy một cái hào lũy của Đức, đào ngang giữa làng Marbaux và Gozée, dòm xuống đó thấy có 2.500 cái thây chết bỏ vấp ở dưới. Tôi đi cũng gặp nhiều mả quân lính Langsa trên có đề tên họ ranh rành. Tôi qua một cái hào lũy khác, thấy đầy những thuốc đạn nào súng liên thính và súng tay, cùng quần áo, sách vở, thư từ, văn vản.

Tôi có đi trải xem các nơi cho đến 4 giờ, mới lên xe automobile về Charleroi. Đang đi dọc đường, gặp có xe hơi quân Đức chạy qua ranh nước Langsa. Khi đi đàng thì tôi nghe tiếng súng nổ ở bên thành Charleroi. Thấy họ nói từ 2 ngày nay số lính từ trận kể có 2 muôn rưỡi người, còn 1 muôn hai thì bị thương thương. Thiệt là mạng con người có khác chi loài cỏ cây.

Charleroi 6 Septembre. — Bữa nay có 6 chiếc xe hơi chở lính đến miền Fleurus đặng mà

xuất trận. Tôi tức thì dò qua Monceau-sur-Sambre, thấy nhà giấy thép, nhà hàng, nhà ở, cùng các sở công-nghê, đều bị cháy ráo. Chỗ đó quân Đức có đặt một vị súng liên thính, đặng bắn chết cư dân trong thành, rất là tàn sát tội bức. Có một chủ lò bánh mì đang chạy trốn, quân Đức bắt lại mà bắn chết liền. Chẳng những vậy, lại đốt nhà cửa tên ấy, và 6 muôn kilo bột. Quân Đức ác thiệt, nó đem ông ta mà bắn chết ngay trước mặt vợ con, làm cho thể thảm biết là đường nào.

Tại Monceau quân Đức kéo xẽn một người đờn bà còn đang khi lâm-bổn, mà đem bắn chết ở ngoài đường, cùng một lược với 20 người, hàm oan mà về nơi địa-phủ.

Chúng nó đốt lâu đài Boulier tại Ruau, xem khói lửa chẳng khác chi như hỏa-diêm-son bắn lửa lên trời vậy.

Một người khác tên là Roba nó cũng đem ra trước mặt vợ con mà hạ sát.

Nhà trường con gái, cùng 150 cái nhà đều bị triệt hạ, còn 80 cái nhà khác, thì bị đốt ra tro, chỗ đó là tại Lernes.

Quân Đức nó lại bắt một tên kia đang cuốc đất ngoài vườn, mà bắn chết oan, còn một người làm công nợ cũng bị sát, nghĩ con binh hỏa mà gồm ghê thay, vậy có thi rằng:

Mưa mưa huyết, gió gió tanh,
Cá-ao thương hại nỗi sanh linh.
Ngàn năm qua thấy mớ vô-chủ,
Còn gồm ghê cho cuộc chiến tranh.
(còn nữa) H.

ÂU-CHÂU CHIẾN KỶ

(Histoire de la guerre européenne)

(D'APRÈS LES JOURNAUX)

XIV

Ngày mồng 8, 9 novembre. — Quân Đức tái-chiến tại Dixmude và Ypres. Quân ta ra đánh trả liền. Và tiến được gần trót đường trận, ở miền Lys và Oise có sa mù, việc chiến tranh rất là gay trở.

Đám dân ở hướng bắc Phi-châu nói việc đạo không ăn thua chi với việc chiến tranh ngày nay. Binh Nga khơi chiến đều mặt, và sẵn tới bên bờ cõi Đức-quốc cho tới tây bắc thành Kenich.

Ngày mồng 10, và 11 novembre. — Ở chặn giữa miền Armentière hai bên còn đang nỗ lực tranh thặng tranh tiên.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tình-tân-văn giùm

Quân đứng kéo nhau vô số đến đánh Ypres mà vô nan địch. Binh ta tấn thêm ít nơi xung quanh Bixchoote giữa Ypres và Armentière trong miền Louvre day mặt về phía thành Reims và Barry-au Bac.

Đạo chiến thuyền của Đồng-minh bắn phá đồn Sédilbark và Koumkalo.

Tại kinh đô nước Anh-Quốc có bảy yến diên mới đủ các ông xã-trưởng, quan Thượng, và các sứ thần của các nước Đồng-minh dựng tổ ý trồng cây ngày sau sẽ trọt thặng.

Ngày 12, 13 Novembre. — Chỉ dụ day ban hành luật cấm các thuộc địa xuất cảng. — Từ biển mà đi cho đến Lys, hai bên cũng còn đang chiến. Quân Đức thử qua kinh Yser tại Dixmude và tại Amont thì ra bất thành tựu. Bên ta lo giữ chặt chỗ Ypres là chỗ quân Đức mong lấy cho được. Chúng ta tấn tới từ Armentière đến sông Oise.

Quân nga chiếm được chỗ Johannesberg và đánh lui binh thổ-nhĩ-kỳ bên chỗ Keuprikeui.

Ngày 14, 15 novembre 1914. — Chặn đường trận đứng từ dưới Belfort lên đến bắc-hải cũng còn đứng vững và không có tin chi mới lạ. Chúng ta phải ở vậy mà chờ đợi lâu ngày, song ta xem thời thế thì biết triệu kiết-trương. Bởi ấy hệ chịu cho kiên cố thì là thắng trận đó chóc. Nghĩ xem cuộc chiến với Đức-Quốc từ một tháng nay thì có quả như vậy. Tuy quân Đức đông vô số, ào đến bên ta như nước chảy mạnh, đung cột cầu mà cột bởi còn đứng vững, xem lại thì dường trận binh ta cũng đứng yên một bề như vậy. Từ hai bữa rày, cuộc đánh nhau từ biển cho đến Lys coi với ít hung hăng. Còn bên hướng đông và hướng bắc Pháp-Quốc thành Ypres binh ta giữ lại được mực đất đã mất và đang đuổi quân ngự lâm.

Bên Đông-phổ quân Đức làm hào-lũy khắp nơi để cự-dương với Nga. Lại tu kiêu bởi thổ mấy nơi hào hố dạng ra chặn đường quân Nga tấn.

Quân Nga cũng tìm một ngã mà tấn.

Trong xứ Roumanie, quân Nga cũng đánh lui quân Áo dặng cứ nước Transylvanie. Chánh-phủ Anh đang lo liệu phương dặng chiêu thêm binh, ít lâu đây số binh Anh sẽ thêm tới 1 triệu người, còn những kẻ mà có sức cầm khi giới thì Chánh-phủ cũng khuyên họ tinh nguyện tưng chinh.

Ngày 16 Novembre. — Nội châu-thành Paris và toàn cả nước Đại-pháp làm lễ bôn mang Đức vua Albert (vua nước Bỉ-lợi-thời) cách trọng thể.

Ông Caillaux và linh phụ nhưn tháp tùng tàu dò sang hướng nam Huế-kỳ.

Tuy bên Đức có quân tiếp ứng mới đến mà cũng bị đánh lui qua phía hữu kinh Yser. Nếu ai hiểu quân Đức có ý gì mà tiến qua miệt này thì không tưởng đến quân ta thắng trận này là trận quan hệ. Binh ta còn tấn tới ở miền Bixchoote và bên thành Ypres ở hướng nam quân Đức đại bại.

Đội bên đang chực dặng xuất trận từ chỗ Arras đến bờ biển.

Bên Đông-phổ và xứ Pologne quân Nga đại thắng quân Đức. Trong miền Galicie Nga cũng toàn công. Nga mới chiếm được thành Tornowo và bỏ vây thành Gracovie, lại treo lên được một đôi rành núi Karpathes. — Nước Thổ-nhĩ-kỳ phạm trung lập xứ Liban là xứ các liệt cường bảo hộ, nhưn là nước Í-đại-lợi. — Trong miền Caucase quân Nga cũng cứ đánh quân Thổ-nhĩ-kỳ mà cứu chữa dân xứ Arménie cho khỏi tay độc thủ quân Thổ.

Áo tinh làm hung dữ với nước Serbie nên đem 44 muôn quân mà phạt Serbie. Bên họ quân Serbie dao thêm hào lũy mà cự dương với giặc. Quan Thống-chế Anh Robert là người thắng dân Boers nay đã từ trần. Quân Boers bên hướng nam Phi-châu nội loạn thì Chánh-phủ Anh vội và trưng trị. Trong Biển-đỏ, quân Ấn-độ đoạt được mấy đồn của Thổ-nhĩ kỳ gần chỗ Cheidsaid.

Đức hoàng đế Nga Nicolas và cả hoàng-thân đến ngự đạo tại đền Tsar-koié Sélo. — Anh-Quốc muốn can dự

vào việc xử Á-rạp dặng cứ quân ấy khỏi quyền áp-chế của Thổ-nhĩ-kỳ.

Ngày 17 novembre 1914. — Có một ông quan võ đã tai nghe mắt thấy việc chiến từ hồi khởi sự binh đao đến giờ thuật chuyện rằng mấy trận đánh nhau tại kinh Yser thiệt là dữ quá, binh tướng chết chẳng biết là bao nhiêu, quân Đức biết hề muốn tấn tới miền Calais-Boulogne thì là phải đánh thủ tử. Còn bên ta cũng hiểu chỗ ấy là đại thế của giặc. Bởi ấy hai bên đánh nhau hết lực.

Bên Đông-phổ quân Nga chiếm được thành Possessern, thành Goldap và miền Galicie, quân Nga bỏ vây hướng bắc thành Gracovie. Họ đồn thành ấy bị hỏa thiêu. Quân Đức góp binh lại chặn đường kéo Nga xâm bờ cõi thêm nữa.

Ở miền Soldau Đức chiến với Nga cũng lung.

Tại Mexique, tam vị giám quốc Carranz, Villa, và Gutierrez đang giảng-hóa với nhau. Quân Monténégro đánh lui quân Áo gần làng Grahoao.

CÔNG VĂN LƯỢC LỤC

(Actes officiels)

NAM-KỲ SOÁI-PHỦ

(Gouvernement local Cochinchine)

Cấp bằng đổi chỗ

Vi lời nghị quan Nguyên-soái Nam-kỳ, ngày 21 decembre 1914.

Thầy Quang-duy-Hưng, là thơ kỹ thiệt thợ nhưn hạng, tại đình quan Hiệp-lý, và các hạt Nam-kỳ đương giúp việc tại Mytho, được phép nghỉ sáu tháng đi về Longxuyên, ăn nửa phần lương.

Vi lời nghị quan Nguyên-soái Nam-kỳ, ngày 27 decembre 1914.

Thầy Nguyễn-văn-Bôi, được lãnh cấp bằng phó tổng hạng nhì, tại tổng Bình-thạnh-thượng, tỉnh Thudaumot, thế cho thầy phó tổng Phạm-văn-Thon bị cách chức.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tinh-tân-ván giùm

50-361

Mấy ông kể tên sau đây, đều được
chấm đầu trong hội thi Huyện nhì
hạng kỳ rồi.

Ông Ngô-văn-Huân, là thơ ký thiết
thọ nhưt hạng.

- Trương-văn-Nga, " "
- Trương ngọc-Lãnh, " "
- Nguyễn-nhạc-Tông " "

Cách chức thầy Trương-Toản, là
thơ ký học tập tại sở Giáo-nghiệm-
nhơn-thần.

Cách chức thầy Khương-văn-An, là
giáo tổng hạng tư tại Baria, kể từ
ngày 9 novembre 1914 là ngày thầy
ấy phê công việc.

Vì lời nghị quan Nguyên-soái Nam-
kỳ, ngày 30 decembre 1914.

Thầy Nguyễn-văn-Đô, thơ ký hậu
bộ nhưt hạng, tại phòng nhưt dinh
quan Hiệp-lý, bị dãi dịch, vì trong
minh cô bịnh. Nhà nước thi ân, chuẩn
cho thầy một số tiền bằng năm tháng
lương của thầy.

Thầy Nguyễn-văn-Phương, là họa
công học tập tại sở Khám-đạt, được
phép thôi y nhưt lời xin,

Thầy Trần mỹ-Lung, là thơ ký thi
sai hạng ba sở Giáo-nghiệm nhơn-
thần, được phép thôi y nhưt lời xin,
kể từ ngày 1er janvier 1915.

Vì lời nghị định quan chủ tỉnh Vĩnh-
long ngày 15 decembre 1914 có quan
Nguyên soái Nam-kỳ, y phê ngày 27
decembre 1914.

Thầy Nho văn-Bình, Ban-biện tổng
Bình-phủ, đặng phép từ chức, kể từ
ngày 15 decembre 1914 y nhưt lời
xin.

Vì lời nghị quan Chánh kho-bạc
Đông dương ngày 1er decembre 1914.

Thầy Trần xuân-Lập làm thơ-ký
thi sai hạng nhì kho-bạc làm việc tại
Căntho bảy giờ đổi về Rachgia.

Thầy Bùi-hữu-Đoan làm thơ-ký
thiết thọ hạng năm làm việc Rach-
gia bảy giờ đổi về Căntho.

Tin sau cùng
Động đất

Tin bên thành Rôme (Italie) nói rằng:
Có đất động dữ tợn tại tỉnh Rôme; từ thành
Ancône đến thành Naples, hư hại rất nhiều;
số người chết là 1 muôn 2 ngàn mạng, còn
người bị thương tích thì 2 muôn.

NÔNG VỤ TÙNG ĐÀM

(Choses Agricoles)

Nông kỹ lợi nguyên

Une industrie agricole interessante

Gọi rằng Nông-kỹ là những nghề
chế hóa thổ nghi tự nhiên dùng không
đặng.

Có nhiều môn nông-kỹ, như nghề
làm chocolat, tại Nam-kỳ ta thì hành
còn chưa tiện, hoặc là ngay sau có
mở mang việc trồng Cacaoyer đặng
thì mới có phương mà cử đồ.

Lại còn có nhiều môn khác thì còn
quê lậu như nghề làm đường, phỏng
muốn cải lương tấn hóa thì phải có
học thức và ngân bản cho nhiều mới
làm nổi: cho nên hãy còn viên vọng,
người nam ta trong nghề trồng mía
hãy chưa với tới đặng. Ấy vậy tùy
nghĩ theo bây giờ thì kẻ nông-giã xử
ta phải tìm những môn nào làm ít
vốn và dùng nhơn công trong nhà
đặng, mà chế hóa những vật thổ nghi
người bốn quốc ta quen làm chắc có.

Nay chúng tôi xin luận việc trồng
khoai gòn và cách làm bột lọc gòn.

Ai ai cũng đều biết khoai-gòn, có
hai thứ, thứ ngoại quốc đem lại ăn
không đặng, độc phải chết đại. vậy
thì chúng tôi xin nói về giống gòn ta,
vẫn là giống ngon.

Trong Namkỳ ta cũng đã biết trồng
khoai gòn, nhưng vậy cũng còn có
chỗ nên cải lương. Phàm khoai gòn
cũng như các loại ăn củ nó ưa đất
cho thiết xốp, cho sâu và nhiều phân.
Đất lên vòng cho đặng cao, rồi cây
gòn chặt khúc mà trồng xiêng xiêng,
hoặc hàng hai, hoặc hàng ba, và cách
nhau ít nữa là cho đặng sáu tấc tây,
từ gốc này đến gốc kia. Bên Java,
gần ta đây, người ta trồng khoai gòn
thừa hàng và bỏ nhiều tro cùng phân

bỏ, phân trâu thực, thì củ nó dài lắm
và nặng đến mấy kilos.

Hễ nó đã lên đặng một thước, thì
phải làm cỏ vòng cho thiết sạch, và
vòng này qua vòng kia chừa khoảng
chừng một thước, một thước hai thì
cũng phải làm cho sạch cỏ, rồi phơi
cho dốt dốt mà tú trên vòng cho cỏ
khôï mọc lại. Ấy là những công việc
dễ làm, không chi khó hết. Nhưng
vậy khá tiếc rằng khoai gòn bán cho
bạn hàng rẻ quá: ấy vậy người mình
nên trồng cho nhiều mà đừng có bán
thì lợi hơn.

Khoai gòn chế ra đặng nhiều món
mà có một món người người đều biết
hơn là món bột lọc, nhưng mà khó
làm lắm xin chẳng nên dự biết làm
chi.

Còn có một món, ít người biết, là
món bột lọc gòn, tốt hơn bột lọc gạo
nhiều lắm, làm rồi mà bán tại đây
cho tiệm giặt đồ và gia dụng, thì
cũng khá lời.

Xin chừ khán quan hãy làm thử,
học nửa giờ thì lâu thuộc hết nghề
nghiệp.

Lấy củ gòn lột vỏ rồi nạo liền bằng
bàn nạo làm bằng một miếng kẽm
vành tròn cho có lợi rồi dùng lỗ cho
đầy, nạo bột hừng trong vìm, trong
àng chỉ đó cũng đặng, hễ quen rồi
thì liệu chừng biết bao nhiêu là vừa,
rồi hốt bỏ vào khăn cho khô thật chắc
mà vắt nước vô vìm. Rồi lại nhúng
cái xác vào nước cho thiết sạch mà
vắt một lần nữa cũng vô chung cái
vìm trước, để cho nó lóng lẩn lẩn,
chừng đặng nửa giờ trở lại thì nước
trong còn bột lại lóng hết dưới đáy
vìm, một lớp dày trắng tinh, ấy là
bột lọc thiết tinh anh. Bột thiết lóng
rồi thì nghiền v m mà chắt nước ra
cho hết, đem bột ra phơi nắng chừng
một giờ trở lại, thì nó bột nó sáng
ngời, và đã khô bốp nát ra bột, để
phơi trong nhà cho đặng vài ba bữa
nữa, hay là dùng mà hồ áo liền cũng
đặng. Trong những xứ dùng tinh bột
lọc gòn mà hồ quần áo, thì thí giặt
họ xét nghiệm rằng đồ trắng đờn ông
cứng tốt mà không hay giòn gãy như
là đồ hồ bằng bột gạo.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhưt trình Lục-tính-tân-văn-giùm

giùm

Tại đây một gói bột lọc gạo 250 grammes giá chừng 12 chiêm, thì một kilo gần nửa đồng; cân thử một kilo củ gòn, rồi cân bột lọc ra thì thấy thất kính cho là dạng bột.

Ấy đây là chúng ta luận theo việc dùng nội trong bồn xú mà thôi. Nhưng mà nếu có ai dạ ham làm lớn mà bán ra ngoài phương, thì cũng dễ, chẳng phải khi cụ gì bao nhiêu: Một cái bàn quay tay để mà nạo khoai gòn cho mau, giá chừng một trăm đồng; một cái bàn ép lấy nước bột, bỏ bột nạo vào bao mà ép; một cái lò để sấy bột lúc trời mưa, ấy bấy nhiêu đồ khí cụ thì lập nên một nghề mới. Những nhà buôn đồ nhập cảng bên Đại-pháp đều hỏi mua khoai gòn xắt khoanh phơi khô đem về mà làm bột. Nếu bán củ như vậy, thì những người trồng khoai gòn phải thất lợi về cái công người nhà để mà làm bột lọc, và lại thêm phải mất lợi về cái xác làm bột mà té ra. Cái xác ấy dùng mà làm vật thực cũng còn đáng.

Bên các nơi thuộc địa xứ Antilles, người ta lấy bột lọc rồi, thì phải phơi nắng xác cho khô rồi rang bằng chảo lớn. Như vậy thì dễ dạng lâu lắm, gọi là bột gòn dùng mà rất trong đồ ăn, hay là sủ với mật uôi làm bánh in con nit hảo lắm.

Cái xác ấy còn có một chỗ thiết dụng nữa, là để mà nuôi heo nó ưa lắm; ăn mau ú mà ít tốn các thứ hết cả.

Như dùng đồ mình trồng mà nuôi súc vật dạng là một điều lợi cho kẻ canh nông. Một kilo củ khoai gòn cho heo ăn thì nó trội cân lên 300 grammes, như vậy, dầu chủ chệch có mua heo tại nhà rẻ mạt đi nữa, thì cũng tẻ ra thêmặng 7 chiêm (0 \$ 07) tính ra 100 kilo củ gòn dặng 7 đồng.

Xin hãy bán thử khoai gòn mà coi song bán cân chớ đừng bán giá thì chừ vị sẽ rõ thấy rằng heo mua củ gòn dặng tiền hơn là bán hàng mua củ cao giá. Củ khoai gòn phơi khô dùng mà thể cho cảm trong hết thấy những việc gì có dùng cảm đều dặng

mà lại rẽ tiền hơn nhiều.

Vịt nó cũng ưa khoai gòn lắm vậy, lại như tại các nơi làm bột gòn, thì có khi chớ nó chẳng chế bai chi lắm, Nếu như làm bột mà ngâm, mà hầm như người Nam ta, thì những bã, những xác đều bỏ hết, uống quá!

Làm bột như cách Langsa thì không mất cái chi hết cả. Ngày nào mà bồi nó mua bột hồ đem về cho chủ mà thưa rằng: « Đây là Amidon Annamite, tốt cũng như Amidon Langsa vậy. » Thì thiết mới là khoai lạc.

TRÍCH CẨM TẬP BIÊN

(Mélanges littéraires et Scientifiques)

NGUYỄN TRAO KHAI CƠ CÔNG THẦN LIỆT TRUYỆN

Les hommes illustres de la dynastie des Nguyễn

2 — Lê-văn-Duyệt
(Chung biên)

Khi sơ diệp hạch tội quan Lê-van-Luyet dâng lên cho vua ngự lâm, vua liền châu diêm ban hành. Rồi đó đình-thần hiệp nghị định tội Lê-van-Duyệt mấy điều khoản như sau này:

Luận tội trăm bảy điều:
Điều thứ nhất: Sai người qua Miên-diên mà âm kiết cùng kẻ ngoại ban.
Điều thứ nhì: Xin đưa sứ Anh-cát-lợi đến thành dâng bày tỏ sự hữu quyền cùng người dị quốc.

Điều thứ ba: Xin giết Trần-vân-Tinh mà ngăn cấm miệng người gởi tâu sự mình lầm lỗi.

Điều thứ tư: Cãi sớ triết hồi, lưu người tuyền triệu mà tự quyền đòi hỏi kẻ quan viên.

Điều thứ năm: Lập bằng dâng xin tăng thọ cho Lê-Chất.

Điều thứ sáu: Tư tàng giấy sắc bằng cớ án ngự bửu.

Điều thứ bảy: Phàn mộ ông bà gọi rằng tang, nói với người lại xưng cớ xưng quá.

Luận tội giảo có hai điều:
Một điều là quyết xin dung nạp Miên-diên cho qua sự sại quấy của mình.

Hai là thuật chuyên đồng tiến cho thờ mà có câu Trần kiêu hoàng bào là lời soạn đoạt.

Còn như sự biến loạn ở thành Phan-yên thiết là tội thủ, vậy xin chiếu theo luật mưu phản mà xử tội lăng trì. Song nay đã trước chịu phép trời thì xin truy đoạt cáo

— Từ ngày chúng ông hút thuốc hiệu **HONGROISES**, thì chúng ông bỏ không hút điếu-bình nữa!

Mỗi nhà thơ giáy thép đều có nhận mua nhựt trình **Lục-tính-tân-văn** giùm

phong, đảo r
ràng người p
dạng sắc ph
phần mộ, có
phá. Chứ như
thần số mà
quan, như v
Khi tờ trợ
thăm xét. V
lại giám h
tuổi sắp xu
ân xá và sự
chỉ như vậy
lực ăn chươ
cho tình th
ngõ dặng g
Lúc này qu
huy-Phát x
yên là Lê-d
tuổi sắp lên
ai nảy thấy
một mình c
xuân-Cần q
Huỳnh-van
nghị mà là
chước tội,
có ăn trời
Vua rồi x
đự rằng, đ
như vậy, đ
công đạo c
khướ lấp
hoa, thiên
chúng một
đội. Còn n
kể đã kh
lực thì cũ
lại lướt tr
ngày va c
còn một
cũng vô i
Giadinh p
lập một c
yem Lê-v
chánh tội
rang kể q
con cháu
thủ tội k
theo gi
nghiêm
Nhưng n
nghe the
lâm lỗi,
vậy nay
phép nư
cải lại t
kể tội n
đức V
bộ tuần
Thron
Lê-van
vậy!
Qua c
quan Đ

phong, đảo mã làm phép lục thi, ngộ dặng rang người phản bạn. Còn như tổ tiên đã dặng sắc phong, cũng xin truy đoạt, và phần mộ có làm quả phép thì phải hủy phá. Chi như con cháu vợ hầu đều tùy kể thân sơ mà luận tội. Tịch tài sản nhập quan, như vậy mới rõ ràng phép nước.»

Khi tờ trọng án này xong rồi dặng vua thăm xét. Vua bèn hạ chỉ cải an trăm quyết lại giam hậu, còn con cháu từ mười lăm tuổi sắp xuống là đồng ấu vô tri thấy đều ân xá và sự lục-thi cũng đình bãi. Vua hạ chỉ như vậy lại truyền cho bộ hình sao lục án chương phát ra các tỉnh và truyền cho tỉnh thần phải cứ theo ý kiến thế nào, ngộ dặng gọi số về tâu thư coi phải chăng. Lúc này quan hộ vũ Lương-Bình là Trần-huy-Phát xin y án trăm quyết; hộ-vũ Quảng-yên là Lê-đức-Dục lại xin hễ từ mười hai tuổi sắp lên thầy đều nên trăm quyết. Còn ai nấy thấy xin y theo đình nghị. Duy có một mình quan Tổng-đốc binh-phủ là Võ-xuân-Cần cùng quan Tổng-đốc Ninh-thái Huỳnh-vân-Điểm cũng xin y theo đình nghị mà lại có câu: «Hoặc nên lấy công chuộc tội, chằm chước thế nào cũng nhớ có ân trời nhuan gọi.»

Vua rõ xem ai nấy một lời bên ban lời dụ rằng: «Trẫm nay xem ai nấy một lời như vậy, thì rõ biết lẽ trời rất chánh, công đạo cũng bởi lòng người, khôn phương khuất lấp. Vậy nên đưa quyền gian gây hoa, thiên hạ đều thấy o n hờn; muốn chúng một lời thiệt là thiết án, ý khôn dối đổi. Còn như Văn-Duyệt tội nặng bằng trời, kể đã khôn xiết, đầu những phá quan mà lục thì cũng không quá phép. Song nghĩ lại lưới trời chẳng lọt, chịu chết đã lâu, ngày và cũng đã truy đoạt quan phong, còn một mảnh xương tàn, gia hình cũng vô ích. Vậy nên truyền cho Đốc phủ Giadinh phá phần mộ làm đất bằng, rồi lập một cái bia đá đề tám chữ: «Quyền yém Lê-vân-Duyệt phục pháp xử.» ngộ chánh tội danh, rõ bày phép nước dặng rang, kể quyền gian muốn thoát. Chi như con cháu, đã đành cho Văn-duyệt là họa thì tội khỏi, huống chi Lê-vân-Hàn cũng theo giặc dấy loạn, thì con cháu phải chịu nghiêm hình cũng ưng theo luật pháp. Nhưng nghĩ ra chúng nó là lũ thơ ngây nghe theo những đũa gian tà một phen lầm lỗi, đến sau cũng biết đường hối hận vậy, nay đã chịu cực hình, cũng đủ rằng phép nước. Còn bao nhiêu con cháu nên cải lại trăm giam hậu dặng rộng dung cho kẻ tội nơn mới phải đạo chí công chí đức.» Vua truyền lời dụ như vậy, rồi hình bộ luận y thành án mà thi hành.

Thương thay một vị công thần như quan Lê-vân-Duyệt, mà phải chịu thâm hình như vậy!

Qua đến nam Vua Tự-đức tức vi, nhờ có quan Đông-cát-dại-học Sĩ Võ-xuân-Cần làm

sở tâu xin khai phục cho quan Lê-vân-Duyệt. Vua nghĩ rất động tình bèn phong cho cháu quan Lê-vân-Duyệt là Văn-Điền làm-cai đội mà giữ việc khôi hương

Qua đến năm thứ hai mươi một niên hiệu Tự-Đức, Vua bèn truy phục quan Lê-vân-Duyệt theo Vọng-cái công thần, Chương-tả-Quân, Bình-tây tướng-quân, trước quân công và đem vào phối hưởng trung-hưng công-thần-miếu.

Tục ngữ có câu rằng càng cao danh vọng càng dày gian nan. Thương thay quan Lê-vân-Duyệt là một đấng trung thần, hết dạ trung trinh phò vua giúp nước, trừ Tây sơn, đánh chơn-lạp mà gây dựng giang sơn Nguyên-tộ; dẹp bắc trừ nam, xông ruồi biết bao nhiêu thí thach. Người như thế ấy, công nghiệp biết bao nhiêu; dám hỏi cao xanh, tội nghiệt đường nào mà phải chịu cực hình như thế ấy? ? Chẳng qua là trong vòng phú quý, hễ hết chim thì bẻ ná đã đành; xưa những đến nay, nào mấy mặt lọt vòng cho khỏi. Huống chi quan Lê-vân-Duyệt từ bé những theo chiến trận, tánh cang cường đã quen lúc loạn li; vừa khi gặp hội thái-bình, đường khuôn phép phải lỗi lầm nghi chể. Vả lại có nghe buổi lập từ quân nhiều tiếng trở đương, nên thân hậu mới chịu làm đều thâm khắc như vậy.

Còn như Văn-khoi mà gây trường ban nghịch, cũng vì Xuân-nguyên là một đũa tham tàn. Song sau cứu đa hội quân, vẫn thiệt tội đa dặng tội; Văn-Hàn một tên nhu xú, nghĩ thế có mà theo đảng phi vi, chừng khi rõ việc bất thần, cũng đem lòng theo hồi. Huống chi Văn-khoi vừa mới hồ sơ, thì Lê-phu-nhon cũng đã gỡ trách. Xem lấy đó, nghĩ lấy đó, quan Lê-vân-Duyệt có đầu cứu đa bất thần nào phải đồng mưu tế ác; mà lương trên người chẳng xét suy, đến nỗi đập phần đoạt cáo. Chúng tôi là phân tế vi, dám đầu nghị luận triều chánh, nhưng trộm thương một đấng trung thần, chịu chết vô cớ, nên thơ thế vài lời quẻ kịch.

Chung.

TỰ DO DIỄN ĐÀNG

(Tribune de nos abonnés)

Nhơn quả tân truyện

Có một đều rất lạ, nhưng nghĩ cho kỹ cũng chẳng lạ gì: Phạm việc chi mà mình tưởng có, thì việc không cũng có dặng. Chớ việc chi mình tưởng rằng không, thì đầu cho màu nhiệm cao dày như đấng Tạo-hóa đi nữa, cũng có thể cho mình nói không.

Đây tôi xin thuật một việc báo-ứng rất kỳ, cho chư khan-quan tưởng: thật có chỗ hằng-cứ, chẳng phải kiểm lời thêu dệt, nói chuyện hoang đàng đầu.

Lời lục ngữ nói rằng: «Cố vạy có trả.» Ấy là lẽ báo ứng tự nhiên, chẳng hề sai sót. Nên làm con người hề chịu ơn ai rồi, thì phải lo mà trả lại, chẳng khá bỏ qua. Dầu đời mình có trốn lánh sự đền bồi thì kiếp khác cũng phải lo mà báo đáp.

Đêm họ trời thanh cảnh tịch, gió mát trăng trong, êm-ấm song hồ, mơ màng giấc điệp. Xảy thấy đi đến một nơi, lâu dài cao lớn, tòa gạch dài ngang, quan quân lui tới nhộn nhạo, xe ngựa lại qua đông đảo. Chính giữa đó có một tòa nhà cao lớn hơn hết. Xung quanh thì trồng lia những là hoa thơm trái lạ, thú no cầm kia, chẳng biết muôn ngàn nào mà kể.

Song tôi cũng chưa biết lâu dài nó của ai, và chỗ ấy tên là xứ chi. Tôi mới hỏi thăm mấy người khách đi đường, thì người ta nói rằng: «Chỗ này là Địa-phủ kinh đô, cộp cái đài cao ở giữa đó là đền của vua Văn-chùa.» Chừng ấy tôi mới biết, lúc nó tôi còn nhớ trong via tôi sợ sệt vô cùng.

Chẳng bầy lâu, tôi lại thấy phía bên hữu, có một đám người ta rất đông, nhưng chẳng biết bao nhiêu, trước cũng có năm ba ngàn người mà đều mặc đồ nhung trang (đồ lính) cả. Tôi thấy vậy mới đi vòng ra phía đằng sau, bước lại gần hỏi thăm coi cho biết việc chi mà quân lính đến đó đông vậy.

Chừng tôi lại gần thì thấy tình những là người da vàng, (huỳnh-chương) mà đầu đều cúp tóc cả. Tôi chẳng dám lại gần nơi đó, đang đứng ngó quanh quất, chẳng biết hỏi ai. Xảy thấy gần bên mé đường có một cái quán bán nước. Tôi liền bước lại đó ngồi chơi, mua một chén nước trà uống cho khỏe và hỏi thăm trót thế? Người chủ quán nói rằng: «Vay chớ ông chẳng biết hay sao? Bọn ấy là tướng sĩ trận vong của Cách-mạng bên Trung-hoa. (quan lính tử trận

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tinh-tân-vân giùm

của Cách-mạng) đi kiện *Viên-thế Khải* kêu nại sự oan ức của *Tôn-vân, Huỳnh-Hưng, Tôn, Huỳnh* nhị vị, vào saah ra tử, nơi chốn chiến trường; Xô thành đập lũy, đục pháo xông tên; trải biết bao đoạn nổ súng rền, kẻ chỉ xiết công lao sức khổ. Mới rửa dặng cái hồn *Mông-cổ* phục hồi non nước chốn *Trung-nguyên*, trải mấy năm đã đứt ruột với sơn xuyên, nay lại phải tha ban đảo tị.

Còn *Viên thế-Khải* không công chỉ một mảy dặng ngời trên trăm họ vinh ba. Lê công bình thiên địa để đầu mà, sao chẳng xét người ngay bị ách? Xin *Thành-hoàng* biện bạch cho trai già gởi ơu!

Vua *Viêm-Đế* bèn phủ việc ấy cho quan *Thanh-tra* tra xét, đã hơn hai tuần rồi, nay là ngày xử.

Nói về quan *Thanh-tra* từ dặng chiếu vua phủ xét tờ cáo trạng (don) của quan *Cách-mạng* kiện *Viên-thế-Khải*, thì hết sức kiếm tìm số bộ lịch đợi để vương từ *Thanh-trào* khai soạn, từ hai trăm mấy chục năm trước cho đến ngày nay. Đặng coi có có tích chi chẳng, thì cũng chẳng thấy đều chi hết. Quan *Thanh-tra* ngày đêm lo lắng, sớm tối nghĩ suy, nhưng cũng chưa quyết đoán lẽ nào, dặng phứt tâu cho *Thành-hoàng* ngự lãm.

Ngày nọ quan *Thanh-tra* lục kiếm cho đến bộ *Nhơn quả lịch đợi tiền triều*, mới thấy việc báo ứng rõ ràng: Nguyên tiền cần *Viên-Thuật* hậu kiếp là *Viên thế Khải*. Tiền cần *Tôn-Sách* hậu kiếp là *Tôn-Vân*. Tiền cần *Huỳnh-Cái* hậu kiếp là *Huỳnh-Hưng*. Quan *Thanh-tra* coi đủ các cứ, bèn phứt tâu cùng lịnh *Viêm-đế*

(*Tuần sau Bốn-quán sẽ ăn hành cáo tích của Viêm-vương phán án*).

LÊ-SUM tự TRƯỜNG MẠC.

NHÂN ĐÀN
Contes amusants

Có hai tên thợ hồ kia một người tên *Tý* một người tên *Sầu*. Ngày kia hai anh có lãnh dặng một cái nhà lán, bề cao 20 thước tây.

Tý mới nói với *Sầu* rằng: «Đề phân tới đặt cứ và đá gạch cho, còn

anh đi mua tre về dặng làm giá cái.» *Sầu* đáp rằng: «Anh khéo bày đặt cho tốn hao. tôi tính không cần, mình xây dề nằm dài dưới đất, chừng hoàn thành rồi cột giầy kéo dựng dầy thì là tiện hơn lắm».

Tý nghe *Sầu* nói không nhằm, nời giận mắng rằng: «Anh làm thì làm bằng không thì thôi chớ cở kiem không ai làm lạ đời như anh vậy».

Hai gã cứ dành phần cái cộ nhau hoài, để đôi sanh việc chẳng lành đánh nhau ấu dã; lạng bắt hết hai dặng giải tới quan *Huyện*.

Đoạn quan *Huyện* coi tờ *Đảm* của lạng, và khai từ của chúng có xong rồi, bèn xử *Tý* thất, lại bị đón ba chục roi nữa.

Thương thay cho *Tý* rất ưc! Minh nói phải mà lại bị đón. Tức tri vô lay đũa quan *Huyện* mà kêu oan:

«Bầm quan lớn xử ưc tôi quá!! Quan lớn ăn tiền bạc nó hay sao chớ? Xin quan lớn đời hết thợ hồ hỏi thử coi, phải cách làm nhà như lời tôi nói vậy chẳng? Sao cũng trước khi phải đào táng, rồi đóng cừ theo mấy dặng tường và chưng cột, đồ bích-ton đến lại, rồi mới xây gạch. Chừng lên đến trên cao thì cột giá cái lên mà xây. Chớ ai từng làm nhà mà xây dề nằm dài dưới đất, rồi cột giầy mà kéo lên nổi gì; thiệt quan đánh tôi ưc quá, xin quan lớn giải tôi đi đâu thì giải».

Quan *Huyện* nghe *Tý* nói hết lời, mỉm cười mà nói rằng: «Tao đánh đòn mấy ba chục đó, chẳng phải tao nói mảy quấy đâu. Tao giận mảy đăm sự lì ông mình của mảy ra mà cãi với một đũa bột xam như vậy, nên tao đánh đó mà thôi, dặng cho từ này về sau mảy chừa, đừng có cãi với đồ dền vậy nữa».

Tý nghe quan *Huyện* nói như vậy sững sờ, không còn kêu nại chi nữa, bèn xá mà đi ra.

Chết chưa! còn cãi hết?

LÊ-SUM.

Thằng ăn trộm khiếm nhà

Thầy de Molière là một người tanh giản-dị, nhà thì nghèo khó mà ham học.

Nhà người không nuôi đầy tớ, một mình ở trên giường lo làm sách vở. Một ngày kia nhằm bữa sớm mai, bỗng nghe tiếng gõ cửa.

Ông ấy hỏi:
— Ai đó?
Tiếng người ngoài nói:
— Mở cửa ra.

Ông ấy kéo sợ giầy, thi cửa liền mở ra rồi cứ ngồi trên giường xem sách không ngó, miệng hỏi rằng:

— Anh là ai?
— Đưa tiền đây cho tao.
— Ừ! tiền à? Ừ! tiền! Tôi biết rồi chứ là thằng trộm.

— Ăn trộm mặc kệ ăn trộm cũng phải đưa tiền đây!

— Được! Anh muốn lấy tiền thì lục trong này.
Nói vậy rồi ông dơ một ống quần cho anh ăn trộm lục kiếm.

Thằng ăn trộm kiếm hoài không thấy, rồi hỏi:

— Có tiền đâu nào?
— Tiền không có, nhưng có chia khóa ở trong, anh ôi!

— Chia-khóa mà làm gì?
— Lấy đi mà.
— Lấy rồi!

— Lại bàn-giấy kia mà mở học ra. Thằng ăn trộm mở làm cái học khác.

— Đứng kiếm ở học ấy, có những giấy mà của tôi mà, bạc ở ngăn bên kia kia!

— Mở rồi!
Lấy đi, rồi đóng ngăn tù lại cho tôi.

Thằng ăn-trộm lấy rồi đi liệ.
— Cậu ăn trộm ôi! đóng giùm cái cửa lại một chút.

Thằng sắc màu lấy tiền rồi bỏ cửa dầy mà đi cho đánh!... Đồ chó chết! Minh đau rết như này mà nó bắt mình phải dầy...!

Nói đoạn, vùng đứng ra đóng cửa, rồi lại vào ngồi xem sách.

Trích lục trong sách «Caractères et Anecdotes» của ông Chamfart.

XXX.

CÁC CUỐ

Thi hoả
Trần giơ
Miếu xưa
Sông trác
Là gió nh

萬和染坊謹白

Mỗi nhà thợ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tình-tân-văn giùm

CÁC CUỘC CHƠI CHO TIÊU KHIỆN

(Jeux d'esprit)

THI-PHỞ

Thi hoài-cổ đèn ông Lê-vân-Duyệt
 Trần gió tây phong cát bụi mù,
 Miếu xưa Giadinh vẫn ngân thu.
 Sóng trao còn thấy lòng lo nước,
 Là gió như nghe tiếng oán vua.

Đêm tịnh grom thiêu kêu lừng keng.
 Trời hôm bia đá chữ mù lu.
 Chuyện đời biết hỏi ai cho biết,
 Ghé hỏi thăm ông ở trước mờ.
Thiên-kieu-Tử Thạch-Lân.

Nước lỏa khuấy nên hồ
 Thêu dệt khen ai khéo phình phở,
 Nên hồ nước lỏa mấy bao giờ.
 Chuyện không rằng có nhiều tay mượng,
 Tương lũng tranh hư ít kẻ nhờ.

Không bột dễ nào cho đất dươm,
 Cạn lời buồn gỡ tiếng tâm vơ.
 Thôi thi thôi cũng chiêu theo lúc!
 Dân đình bay không thử ít tờ.
Xin chú khán quan có giờ rành họa chơi
 cho giải muộn LÊ-SUM.

THAI

Niên cận cổ hy

Xuất tống nhơn danh

Vị nào giải trùng, phung một lăm lịch
 tốt, song phải bắt thăm.
 Kỳ cho 2 tuần lễ.

ĐÁP THAI TRÚNG

Giải thai số nhựt trình 358
 là CÁI KIẾN SOI MẶT

- M. La-thành-Đàm, Châu-đốc
- M. Sĩ-trung-Hưng, Rạch-giá.
- M. Võ-vân-Mão, Gò-công, Vĩnhhoi, Tổng Hòa đông-trung.
- M. Phi-hiền, Lấp-vò, bốn vị này giải trùng mà vì thơ đến trễ kỳ hạn nên không được bắt thăm. Bồn-quán thời nạp dụng các thơ gởi đến giải thai này. Xin chú vị lo giải thai nhựt trình số 359 và số 360 đang có lảnh thưởng, ban cho 1 tuần nữa.
- Bồn-quán đã được nhiều thơ giải rồi mà chưa bắt thăm vì còn nhiều kẻ đang gởi đến.

TẠP CHẾ ÍCH DỤNG

(Recettes utiles)

Phương thuốc thần hiệu, trị bịnh
 dau hạch (mao ếch)
 (tiếp theo)

(Recette nouvelle contre la Peste bubonique)

CÁCH DÙNG

Phạm người đau hạch, thấy nổi hạch nhỏ mà sắc nõ trắng trắng, trong mình không phát nóng, thì còn là bịnh nhẹ, song cũng phải trị gấp liền, không nên để cho nó phát to:
 Phải chiêu bài trên, ngày uống 2 thang, sáng 8 giờ 1 thang, chiều 6 giờ 1 thang.
 Nốt hạch nhỏ mà sắc đậm đỏ, đầu hơi nhức, mình hơi nóng, thì bịnh ấy nặng hơn, phải uống 3 thang, sáng 8 giờ 1 thang, chiều 4 giờ 1 thang, khuya 12 giờ 1 thang.
 Còn hạch rất to, mà sắc rất đỏ, nóng nhiều khát dữ, đầu nhức mình đau, thì bịnh rất là nặng lắm, phải nấu 2 thang hiệp 1 mà uống, ngày uống 6 thang, sáng 8 giờ 2 thang, chiều 4 giờ 2 thang, khuya 12 giờ 2 thang.
 Nếu trường quá nửa, thì hạch lớn dữ mà đỏ nhiều, lưỡi đậm có ban đen, nói điên nói cuồng, rờ giường rờ chiếu, chun tay khua múa, mạch lạc rối loạn, người co rút, mình bại té, hồi cũng không nói, kèn cũng không thưa. Bởi chứng ấy cảm độc trường quá, cho nên mới bất tỉnh nhơn sự dữ

VẢI ĐEN VÀ VẢI TAM-CÔNG

HIỆU

VẠN-HÒA

CỦA TIỆM HIỆU

Vạn-Xuân-Long

Chợ lớn, đường Huế-Viên, số 19

BẠCH

cùng chú quới khách rờ

Từ năm 1897 tại tiệm tôi có
 nhuộm vải đen và vải tam-công,
 dùng thử vải tốt mà nhuộm
 cho nên màu nó tốt tươi, dầu
 mưa nắng cũng chẳng phai
 dặng, giặt thế nào cũng không
 trở. Sánh với các thử vải lán
 nơi tiệm khác thì nó tốt hơn xa
 lắm. Chư quới khách trong
 Lục-Tính đều rõ biết.

Nay tôi lại ráng công làm cho
 hơn khi trước và lại bán giá rẻ
 hơn.

Tôi muốn cho hiệu tiệm tôi
 rạng danh, chẳng phải là lo cần
 lợi mà thôi.

Xin các quới khách chiêu cô
 mua thử mà dùng thì mới rõ
 biết là sự thật.

Cũng có kẻ giả mạo hiệu vải
 của tôi nên tôi phải làm giấy
 riêng mà để trong vải này có
 hình con cá « kim ngư » màu
 xanh và lại có hình của tôi ấn
 hành, dặng chú quới khách xem
 tương mà khỏi lầm sự giả mạo.

VẠN-XUÂN-LONG, Vĩnh.

萬春隆
 什助款花苑街
 川中壹拾玖號
 記為魚金
 侯馬
 近來奸商混假日熾特加金魚標為
 諸君光顧請認內外標庶不致
 萬和染坊謹白

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tính-tân-vân gium

thế, cái đó thật là mau chết con người ta lắm. Phải ngày uống 10 thang, cũng nấu 2 thang hiệp một, sáng 8 giờ 2 thang, trưa 12 giờ 2 thang, chiều 4 giờ 2 thang, tối 8 giờ 2 thang, khuya 12 giờ 2 thang.

Kính xin khuyên đồng bào, ai bất hạnh mang phải bệnh này, cứ việc y phương mà uống, sẽ có thần hiệu, đừng có nghi ngại chi, mà oan gia mất mạng con người rất là ngàn cho đời người ta lắm.

Mỹtho Cailay,

ĐỨC-SANH-ĐƯỜNG kính tổng

CÔNG THÌ SẮT MÀ CÓ NHIỀU THỬ

(Il y a fer et fer...)

Thuở xưa mấy ông già bà cả khi nào mệt mỏi, yếu đuối trong mình thì thường hay lấy đinh sắt có sết ngâm trong ly nước, rồi uống đó.

Làm như vậy đó chẳng qua là dở mà thôi, chứ chẳng có chi làm chắc đáng. Ngày nay người ta đã tìm được cách hay và có vật thần hiệu mà trị các bệnh nói trên đó rồi.

Ấy là thuốc **Dragées Rabuteau**, dùng nó mà trị về mấy việc máu me thì hay vô hạn.

Quan **Lương-y Rabuteau** đã thí nghiệm rõ ràng và biết hết các bệnh như là: mất máu, hư máu vẩn vẩn.

Khi nào người đau mà uống sắt vào trong bụng thì sắt ấy sẽ vào bao-tử mà tiêu hóa trở ra một vật kêu là protochlorure de fer

Công thì sắt mà có nhiều thứ, vậy thì khá dùng thứ sắt nào mà dọn rồi, uống vào liền thấy linh nghiệm thì mới phải cho. Thứ sắt nói đây dùng mà cho những đứa con gái hay là con trai nào mà rết, mất máu thì hay lắm.

Thuốc **Dragées Rabuteau** này, hề uống vào thì liền nhập theo huyết cầu mà nuôi cả thân thể ta.

Chư-lôn muốn biết bởi cơ nào mà thuốc **Dragées Rabuteau** thần hiệu hay không? Chẳng khó gì, hãy coi sau đây thì rõ. Ngày kia có một người bệnh đến nằm nhà thương. Người bệnh ấy yếu quá gần chết. Khi đó có một bộ máy của ông Matassez bày, để dùng mà đếm huyết cầu trong thân thể con người. Như muốn đếm thì chích ngón tay cho chảy máu ra, rồi lấy máu đó đổ vào máy cho nó đếm mới được.

Bên chích người đau ấy, rồi đếm thử coi thì có 2,919,000 huyết-cầu mà thôi, ít quá. Người thường, chẳng có đau ốm chi thì phải có 5.500.000 huyết-cầu mới đáng. Khi đó mới lần-ăn cơm thì thầy thuốc mới cho người bệnh uống hết hai bịch thuốc **Dragées Rabuteau**. Uống thuốc này chừng hai ngày như vậy thì huyết-cầu tăng lên tới 4.578.000.

Kể từ ngày đó, người bệnh lần lần mạnh lại giống như thường, mà lại đỡ đa thăm thật hơn xưa.

Quan **Lương-y Rabuteau** cũng như thuốc mà trị nhiều bệnh khác nữa.

Chang phải moi lần uống, mỗi lần chích máu mà sợ ngứa là chích một người đáng thí nghiệm coi thuốc hay cũng dở mà thôi.

Có trữ tại **Tiệm thuốc Thượng-đẳng**, chủ tiệm là **G. RENOUX** nhứt hạng bác-tế-sư, Saigon, trước rạp hát tây và tại **Tiệm thuốc Pháp-A**, đường Thủy-bình môn bài số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giấy e lửa lớn.

Tàu bên tây mới chở qua chẳng thiếu gì

RƯỢU HIỆU

LA BIÈRE VELTEN

CÓ MỘT MÌNH HẠNG

DENIS FRÈRES

Trừ rượu này bán khắp cả Đông-Dương

CHỮA BỊNH ĐAU LẠU MAU LẮM

Đau mau, đau lấu, đều chữa được ráo.

Phải nhìn cái ký tên như vậy:

"L. MIDY"

Tiệm nào cũng có bán

Có trữ tại **tiệm thuốc Thượng-đẳng**, chủ tiệm là **G. RENOUX** nhứt hạng bác-tế-sư, Saigon, trước rạp hát tây, và tại **tiệm thuốc Pháp-A**, đường Thủy-bình, môn bài số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giấy xe lửa lớn.

TIỆM MAY và BÁN HÀNG-TÀU

Kính mời **Chư-quí-có** trong Thành-phố cùng các ông **hào-tám** **Qui-khách** **Luc-châu** như **Qui-vi** muốn dùng may, siem áo cách kiêu thể nào, hay là may áo quần, siem áo, xin miềm tình đến giúp nhau lấy thảo. - **Tiệm** (tá) có thợ **Huế, cá, may** đủ cách kiêu đương thời dùng: tiền công may và giá hàng đã đều nhẹ. - **Cán** sự khéo vụng tới chẳng dám khoe khoang quá lễ, xin đến may một lần thì rõ việc khéo không lời và lễ tam mại, xin **Qui-có** niềm tình, đến giúp nhau cho sức khỏe.

M. NGUYỄN HỮU SANH,

110, quai Arrogé-Chinois (Cầu Ông Lãnh, Gần gara xe lửa), Saigon

NHƯƠNG NHA NỮ Y SĨ

(Chirurgiens - Dentistes)

Bà **Rose Lahille de Vincenzi** và cô **Taddy de Vincenzi** làm nghề trồng răng có hàng-cấp y-viên thành **Bordeaux** ban. Bà **Rose Lahille** liếp rước thân chủ mỗi ngày: sớm mai từ 8 giờ đến 11 giờ, chiều từ 3 giờ đến 5 giờ. Trừ ngày chúa nhật và các ngày lễ.

Trồng răng và nhổ răng nó nhiều cách kêu **Prothèse Bloc Huê-kỳ v. v.**

Nhờ rành người lớn 5 \$, con nit 3 \$, bit lỗ răng hư từ 6 \$ sắp lên, trồng răng thường rành vàng và có dự đồ phụ tùng.

Hãy đến nhà 33 đường **Filippini, Saigon.**

SÔNG LÂU NHỜ RƯỢU

(Longévité grâce à une liqueur)

Hiện bây giờ bên nước **Huê-kỳ** có một vị **diên-chủ** đã ngoài 95 tuổi mà sức còn sức lực mạnh mẽ như người 40 tuổi, đi đứng chơi hời, ăn nói sôi sảng, cả ngày ở ngoài trại ngoài đồng coi tổ-tổ làm công chuyện.

Ngày nọ có một người đi thăm ông, hỏi thì cho biết tại đâu ông nay đàn bạc tuổi cao mà sức lực không phai kem vậy?

Ông già đáp lại rằng: Có chi lạ đó mà hỏi, cả đời tôi trước khi ăn cơm hay uống một ly nhỏ rượu **Quina Gentiane** hiện **Mazet** là một thứ rượu trường sanh bổ lão.

Người khách nghe nói cũng có lòng mộ việc trường thọ như ông, liền về nhà sai trẻ đi mua cho ông thứ rượu **Quina Gentiane** mà dùng mỗi bữa. Thiên hạ nghe nói cũng có dạ tham sanh, cũng bèn rủ nhau đi mua rượu ấy đem về mà uống bổ quanh năm.

Có bán trong các **tiệm hàng xen** (épiceries).

Bao bồ từ
Bao n° 2 cân mỗi 1 kilog
id. 3 id. 0 850
id. 4 id. 0 800
Jambon d'York extra
(đủ heo),
Jambon « Lethem »

Sữa bò
Concentré Nestlé avec sucre
Concentré Nestlé sans sucre
Condensé La petite Fer
mière de fabrication
française.
Naturel Naturel.
Stérilisé pur, marqué
Ours
Stérilisé condensé.
Stérilisé pur (Salva).
Naturel sans sucre.
Norvégien Dahl
Naturel de la Croix Rouge

CHƯ VỊ

đơn quán lấy làm cá
long tới gửi mandat h
cho Bôn quán; ấy là s
ưu ích mở mang cu

Số phát
nhật trình

- 239 N V A Moe
- 1198 L M Soctra
- 627 P B T. Goc
- 814 M T L My U
- 506 T P P. Qui
- 32 R P P. Qui
- 687 B V P. Long
- 240 V V M Ben
- 177 N V N Bac
- 4 R P T. Hue
- 400 B C K. Can
- 418 P C T. Tri
- 547 M Cholon
- 792 B T N. My
- 4527 C B N. Vin

Tại nhà in ở
7, Bour-
TỰ-VỊ lang-
soan, in lại rồi có t
Kháng bi
Có bì
Lung và g
Bà mằm ở
chết vàng
Người mua xin đ
Gang kỹ thi đàng
Tiền g

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhưt trình **Lục-tinh-tân-văn** giùm

Extrait du Bulletin de la Chambre de Commerce de Saigon

THƯƠNG TRƯỜNG (Renseignements commerciaux)

RƯỢU (Vins et liqueurs)

Table listing various commodities such as Condensé Salva crème, Bôt sữa, Cau khô, Dầu dừa, and various wines and liquors with their respective prices and quantities.

CHƯ VỊ ĐA GỒI BẠC

Đồn quán lấy làm căn cứ như sau đây, vì c long tới gọi mandai bạc đến trả tiền mua nhựt trình cho Bôn quán; ấy là sự giúp cho Bôn quán mà lo đư mưu ích mở mang cuộc vãn m nh

Table listing various items and their prices, including N.V.A. Mocay, L.M. Socrang, P.D.T. Gocong, etc.

Advertisement for 'TỰ-VỊ' (Langsa-Annam) with details about the shop location at Boulevard Nordoum, Saigon, and a list of items and prices.

Large advertisement for 'ELIXIR GODINEAU' featuring a bottle illustration, the text 'HAI MƯƠI NĂM DANH TIẾNG!!!', and the name 'G. RENOUX'.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tính-tân-vạn giùm

CÓ MỘT MINH HÃNG NÀY TRƯ

TRONG CẢ ĐÔNG DƯƠNG

Bán các hàng đều là thượng hạng

Khi có mua phải nài người bán

MÃY HIỆU SAU ĐÂY

<p>APERITIFS</p>	<p>THUỐC RỜI</p> <p>MELIA</p> <p>THUỐC VẤN</p>	<p>RƯỢU</p> <p>CHAMPAGNE</p>	<p>RƯỢU</p> <p>COGNAC</p>	<p>RƯỢU</p> <p>CÓ BỘT</p>	<p>DẦU THƠM</p>
------------------	---	------------------------------	---------------------------	---------------------------	-----------------

SAIGON. — 34, ĐƯỜNG CHARNER 34. — SAIGON

HÀNG DE LA POMMERAYE VA CÔNG-TY

Có bán và đặt đèn acétylène (khí đá)

Có bán máy acétylène (nhốt khí đá) đủ thứ đèn huế lệ, đèn thủy-tinh, hòng-đèn-đôi và hòng-đèn incandescence loa rất sang, giầy-chi sang-hoạ, v.v.v.

Có bán carbure de calcium (khí đá)

Xin chú-ước-khách chờ ngại, hãy dời gót ngọc đến hàng, hoặc viết thư mà hỏi thăm, thì tôi sẽ hết lòng nghiên tiếu hoặc hồi âm. Nếu vị nào viết thư lên muốn cho tôi sai thợ giỏi đến mà tuốt việc đặt đèn trong nhà cũng định giá cả, thì tôi sẽ vâng theo, sai thợ đến lắp tức.

Như đánh lòng giá cả nhưi đình lam thì tiền phí-lộ của thợ về phần hàng chịu.

Hàng này rất đoan chánh và bán giá rẻ hơn hết trong cả Đông-dương

Thuốc chữa bệnh di ta là riệu bạc hà,

(de Ricqlès)

Lấy vào một chén nước chè nóng, pha bạc hà

Ricqlès

vào rồi uống thì chừ được việc di ta và giức đầu mảy sốt.

Vertical Chinese text: 茲有英列薄荷水主治 瀉症及溫熱頭痛甚 神效飲法取茶水濃一盞 八夷列薄荷水少許服之 即愈

Có trữ tại tiệm thuốc RENOUX, bào chế y khoa tấn-sĩ nhứt hạng bào chế y sanh đường Catinat và đường Bonnard, Saigon.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tinh-tân-văn giùm

ƯƠNG

hải

n

IGON

茲有英刺薄荷水主治
及熱頭痛甚是

nhứt hạng
Saigon.

giùm

TRÌNH

CÙNG CHƯ-VỊ HÚT THUỐC ĐIỀU ĐẰNG TƯƠNG:

TABAC DU GLOBE — CIGARETTES DU GLOBE

(THUỐC GÓI CÀ-LỘP)

(THUỐC ĐIỀU CÀ-LỘP)

Vị nào biết xài thuốc hút đều ưa dùng thử thuốc **CÀ-LỘP** làm vì: một là giá rẻ lắm, hai là mùi ngon.

Hàng thuốc **CÀ-LỘP** dùng nhiều tay bác-sĩ thảo nghệ dọn thuốc mà chọn lựa những lá thuốc nhứt hảo hạng hơn hết mà làm ra.

Cách dọn thuốc kĩ càng như vậy thì mùi nó dịu ngọt, không ngạt cổ, chẳng phạt tí và lại làm cho miệng lưỡi được **THƠM-THO, IM-MÁT**. Bởi thuốc này tinh anh và tuyển soạn làm nên mới được như vậy.

THUỐC GLOBE (Cà-lốp) này, vì tánh tính hảo, thiết là một **VỊ-GIẾT-TRÚNG** qui lạ, nó tảo trừ các con tê-vi trong miệng mình. Hễ dùng nó thường cũng như mình để phòng các bệnh hoạn vậy.

Chuyên này chư-vị ưa dùng thuốc điều đều hiểu rõ từ ngày **THUỐC GLOBE** (Cà-lốp) tràn qua Đông-dương đều nay đã hơn hai chục năm dư rồi.

đồng, cho nên ta có thể mà chọn thử thượng hạng.

Cách bao gói đơn sơ của ta đây làm cho ta bán dặng thuốc tốt chớ không phải bán giầy hay là bán hình chi.

HÃY HỒI MÀ MUA ĐAU ĐAU CŨNG CÓ:

THUỐC GÓI GLOBE (Cà-lốp)

và

THUỐC ĐIỀU GLOBE (Cà-lốp).

Phạm bán thuốc rời hay là thuốc vẫn thì phải dùng giấy mà gói bao.

Vậy nếu những bao ấy mà huê dặng mức tiền thì tự nhiên cái ruột trong phải là thứ rẻ dặng có thừa trư cho vừa cái giá.

Thuốc ta đây bao rải đơn sơ, chẳng tốn mấy

DENIS FRÈRES

Bordeaux, Saigon, Haiphong, Hanoi

ĐẠI DIỆN CÀ ĐÔNG-DƯƠNG

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhân mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

Hiệu vải này là hiệu riêng
CỦA HÃNG
BERTHET, CHARRIERE và CÔNG-TY
ở đường Kinh-lập, số 68, Saigon.
Vải nào mà có đỉnh hiệu này
thì là một thứ vải
thượng hạng vô song.

Thượng hạng
WHISKY
hiệu này
CHÁNH LÀ
RƯỢU VUA
trong các thứ
WHISKY

Uống nó vào
đã dặng
BỒ DƯỞNG
mà lại
VUI VẺ

RƯỢU
COGNAC
HIỆU
HENNESSY
là một thứ rượu
TỐT THƯỢNG HẠNG
Ấy là rượu vua
trong các thứ rượu
Cognac. Các hiệu
rượu khác biết
sao bì kịp.

Bực thượng lưu
các quan các nhà
thờ hương đều ra
nó lắm, cứ mua
COGNAC hiệu này
mà uống chớ chẳng
hè chịu thứ khác.

MƯỜI CÁI NGÀN BA
QUINA-LAROCHE
THUỐC RƯỢU Ở CỐT RƯỢU NHO
CƯỜNG TRĂNG, BỔ HUYẾT, GIẢI NHIỆT

Trong rượu này có đủ 3 tinh của 3 thứ Kinokyna
(trắng, đỏ, đen)

RƯỢU QUINA-LAROCHE mỹ vị dễ uống, tôi như hạt các
thứ rượu nho và rượu ngọt, có trộn cốt Kinokyna
Nó rất thần hiệu trong việc trừ hư-nhược. Ăn
thực bất tận và hàn nhiệt bệnh.

QUINA-LAROCHE FERRUGINEUX
dùng mà trừ huyết suy chứng, bạch chứng, cũng bỏ đờm,
nhựa, người bệnh lâu mới mạnh, và và
TIỆM NÀO CŨNG CÓ BÁN
PARIS, 20, Rue des Fossés-Saint-Jacques, PARIS

HÃY HỎI
THỨ HỘP QUỆT
HIỆU NÀY

LÀ THỨ TỐT
HƠN CÁC THỨ
KHÁC + + +

Có trữ tại tiệm thuốc **RENOUX**, bào chế y khoa tấn-sĩ nhưt hạng
bào chế y sanh đường Catinat và đường Bonnard, Saigon.

Saigon. — Imp. F. H. SCHNEIDER

Certifié conforme au
Traque...
Saigon, le ... 19...

Vu pour légalisation de la signature
Saigon, le ... 19...
Le Maire de la Ville de Saigon

Directeur-Gerant. F. H. SCHNEIDER

TÂN HỌC VĂN TẬP

(BULLETIN SCOLAIRE)

新學文集

VĂN-CHƯƠNG KHOA (Partie littéraire)

BẮC-KỶ SOẠN

Le Soleil et les Grenouilles

Aux noces d'un tyran tout le peuple
en liesse
Noyait son souci dans les pots.
Esopo seul trouvait que les gens
étaient sots
De témoigner tant d'allégresse.

Le soleil, disait-il, eut dessein autrefois
De songer à l'hyménée.
Aussitôt on ouït, d'une commune voix,
Se plaindre de leur destinée

Les citoyennes des étangs.
« Que ferons-nous s'il lui vient des
enfants ?

Dirent-elles au Sort : un seul Soleil
à peine
Se peut souffrir ; une demi-dou-
zaine

Mettra la mer à sec et tous ses ha-
bitants.
Adieu joncs et marais : notre race
est détruite :

Bientôt on la verra réduite
A l'eau du Styx. » Pour un pauvre
animal,
Grenouilles, à mon sens, ne raison-
naient pas mal.

LA FONTAINE, Fables.

Mặt-trời và loài Ếch

Vua ngược ác một hôm lấy vợ,
Cả bàn dân mắng rỡ yến diên.
Duy Ế-dớp bảo là diên :
Ồ hay ! lũ cóc tự nhiên mắng xằng !

Bên đem truyện kể rằng : Khi trước c,
Vùng Thái-dương muốn rước đầu về
Chuôm ao ếch nhái sợ mẽ,
Inh tai chẳng-chuộc trong khe dưới
ngôi :

« Than ôi ! nếu mặt trời sanh đẻ,
Ếch nhái ta hồ để ở yên !

Một Mặt-trời đã nực diên,
Vi bằng nữa tá bề liền cạn khô .

Cả và ếch biết vô đầu ở ?
Cói với lau biết nở nơi nao ?

Loài ta biết tính thế nào ?
Nước nôi khô ráo, sống sao phen này? »

Lời nói phải mà hay đáo đề !
Ếch khôn ngoan người dễ đã tây .
NGUYỄN-VĂN-VĨNH, diễn nôm.

LÀM CON PHẢI HIẾU

(Piété filiale)

Bài thứ hai mươi bốn

Ông Tô-thế-Mỹ là người tỉnh Bình-
định. Khi trẻ đi học, ông thầy dạy
lấy sách Hiếu-kinh. Khi đã hiểu được
nghĩa rồi, đọc đến câu thơ cha mẹ phải

lấy kính-thuận làm đầu. Thường
thường lấy câu ấy mà ghi vào lòng.
Cha tánh nóng-nảy, nhiều khi lằng-
cạnh với người ta, ông ấy vẫn là can
khéo.

Có một ngày cùng với người láng
đềng có hiềm khích, ông cha sắp cầm
gậy sang đánh, ông ấy ôm lấy chân

LỜI RAO

Kính cùng lục châu quân tử và quý quan
quí khách được hay, nay tôi có lập tiệm ngủ
và cúp tóc hiệu là Dương-Huê-Vinh-Phát
tại chợ chánh Saigon, đường Espagne môn
bãi 237 góc đường Bourdais.

Xin quý quan quí khách tưởng tình đồng
ban cùng nhau, nhơn khi có dịp đến Saigon,
thì xin mời quí quan đời gót tới liệm tôi mà
nghỉ, đã có sẵn phòng vì mát mẽ và sạch sẽ
lắm, phòng xây vách gạch chẳng có nóng nực
như mấy chỗ vách ván, mà giá tiền lại rẻ
hơn mấy chỗ khác.

Lại phòng cúp tóc đã có sẵn tay thợ anh
danh, cúp nhiều cách khéo léo, và mau mắn
lẹ lạng, khỏi nhọc sức quí quan ngồi lâu.

Bởi vậy cho nên chừng nào quí quan có
dịp đến Saigon, xin rộng lòng tưởng tôi, và
đời gót đến giúp nhau, cho cuộc tấn bộ mau
thành tru. Thiết tôi hết lòng cảm nghĩa chẳng
càng, lại sẵn lòng lo lắng cho vira ý quí quan
quí khách chẳng sai.

Nay kính.

NGUYỄN-VĂN-BÁU đit Dương-Huê.

TRỊ BỆNH YẾU PHÁP

(Conseils médicaux)

Chư vị muốn cho trong nhà có
một thứ rượu mà dùng trong lúc
đau rét, hoặc nóng lạnh, thì
không đáng tiêu, thì hãy mua rượu
Rhum mana là rượu thiên hạ rất
chịu đựng và lại tốt hơn các thứ
rượu rhum khác.

Hãy coi cho kỹ kẻo lầm thứ giả,
hãy nài cho phải, cái ve có dán
nhân trắng.

Có bán trong các tiệm hàng xén

LỜI BẢO CÂN KÍP

Chư khan quan chớ tưởng lầm rằng hút
thuốc nhiều thì phải mang bệnh, mình mang
bệnh là tại mình không biết lựa thuốc mà
hút, ba thứ nào hút thứ nấy làm sao không
hại.

Chư khan quan khá hút được thứ thuốc
Cigarette Diva cho thường, muốn hút
học nhiều cũng vô hại, mà lại thơm tho nhẹ
nhàng trong cổ.

Có bán trong các tiệm hàng xén.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua như triph lục-tinh-tân-vấn giùm

RƯỢU COGNAC MOYET

Rượu COGNAC hiệu MOYET này đứng trong chai lớn cùng ve nhỏ. Trên mỗi chai,

gắn nơi nút, có một cái nhãn ba màu như CỎ TAM SẮC VẬY

Ấy là **Cognac Moyet** là một thứ rượu thiết yếu, chứ không phải như mấy thứ rượu khác kêu là rượu Cognac đó đấy.

Nay có luật mới cấm khùng cho kêu này thứ rượu đó bằng rượu Cognac vì nó làm cho người nào uống nó phải mang bình mã chớ.

Chữ **COGNAC** trên nhãn nơi trên đây thì đó chứng rằng rượu hiệu của chúng tôi là thượng hạng. Hay thứ 4 chai rượu Cognac Moyet thì biết!

Mỗi khi ăn cơm rồi, uống nó thì mau tiêu lắm.

Khi nào mệt đừng mệt ly nhỏ thì chắc khỏe hẳn trong giây phút.

Nhắc lại một chút là rượu Cognac Moyet rất trong sạch thiên hạ trong cả hoàn-cầu ai biết khi ăn uống đều dùng nó.

Trong mấy tiệm hàng xén đâu đâu cũng có bán

→ CỎ BÀN SĨ ←
TẠI HÀNG
Union Commerciale
Indochinoise
34, BƯỜNG CHARNER, 34
SAIGON ←

mà khóc : lại khuyên giải với người xóm giềng, người xóm giềng cũng lấy làm cảm-động.

Mẹ tánh hà-tiện, mỗi khi ăn thì hỏi giá mua là thế nào. Có dưng cái gì ngon, thời sợ tốn tiền, bỏ dữa xuống không chịu ăn, ông ấy biết tánh mẹ như thế, dặn trước người nhà, như khi bà mẹ có hỏi giá là bao nhiêu, thì cứ giảm giá mà thừa, để cho mẹ không có ngại lòng. thường thưa mẹ rằng : « Con nhờ sự siêng-năng làm ăn, thời nhà ta cũng không đến nỗi thiếu-thốn, mẹ đừng có lo làm gì ».

Khi cha ông ấy đau, thuốc thang cơm cháo cái gì cũng là coi-sóc lấy, không quản khó-nhọc, ngày đêm quên cả ngủ cả ăn. Đến khi cha đã mất rồi, thời đem chôn ở phần đất núi, nơi ấy người ta thường hay sợ cọp, nhưng ông ấy không sợ, khi nào lên thăm ma, thời cũng dãi năm ba cục đá mà đắp trên ma, về sau thành ra một cái mộ lớn. Sau mẹ cũng mất. ông ấy hiệp-táng vào ma cha, ông ấy trước sau giữ lễ, tang mẹ cũng như tang cha. Việc ấy chép ở Đại-Nam-Liệt-Truyện.

Xưa nay làm con thì phải biết tánh cha mẹ, lựa tánh mà ở cũng là giữ sự hiếu cho tròn : như việc đáng nên can mà không can, ấy là hãn cha lấy sự lỗi, việc không đáng nên nói thật, mà cứ nói thật, ấy là để mẹ lấy sự lo.

Ông Tô-thế-Mỹ biết tánh cha nóng, nhưng nóng mà đến nỗi đánh nhau bằng gậy, thế thì phải liệu cách mà khuyên-can. Biết tánh mẹ hà-tiện nhưng hà-tiện mà đến nỗi bỏ dữa không ăn, thế thì phải lựa lời mà nói đối.

Bởi thế ôm chân mà khóc, không phải dảm phạm cha vậy, không như thế thì không đời được tánh cha. Giảm giá mà thừa, không phải dảm dối mẹ vậy, không như thế thì không vừa tánh mẹ. Tuy can mà không trái với lễ phải, tuy đối mà cũng bởi ở lòng thành, dưới thì hết bần-phận của mình, trên thì không lỗi đạo với cha mẹ, như ông ấy đọc kinh-lễ mà hay giữ lễ vậy.

THÁI-XUYỀN, HOÀNG QUẬN-CÔNG. Chung

SƯ-PHẠM HỌC-KHOA

SỰ GIÁO-DỤC

Giáo-dục là một sự rất quan-hệ cho đường tiến-hóa của một xã-hội. Và bây giờ người nước mình ai cũng biết lấy sự giáo-dục làm trọng, nhưng chỉ hiềm một nỗi rằng cách giáo-dục của nước ta từ xưa đến nay không có sửa sang chỉnh-đốn gì cả. Mấy trăm năm nay mình cứ bỏ bỏ giữ một lối học Hán-tự, để mà ngâm-nga câu thơ bài phú, để mà thi đồ làm quan, chớ không có chú ý tìm cách dạy người ta cho đủ tư-cách làm người, cho hiệp với thời-thế, cho phải nghĩa-vụ ở đời.

Nay chúng tôi xem thấy những cách giáo-dục ở bên Thái-tây nhiều điều thật là phải lẽ, thật là hiệp thời, cho nên chúng tôi thiết tưởng nên nhân dịp này mà nói chuyện lại để cho mọi người cùng nghe. May ra cũng giúp được một phần ở trong sự giáo-dục chúng ta! Nếu ai cũng lưu tâm về việc giáo-dục : cha mẹ dạy con ở nhà, ông thầy dạy học-trò ở trường, đều biết đổi lối cũ mà theo lối mới, thì mai sau này con cháu mình chẳng được về-vang lắm ư!

T. T. K.

SƯ-PHẠM HỌC-KHOA

Bài mở

Sư-phạm khoa là một môn học riêng về cách dạy học-trò cho thành người, hiệp với cái trình-độ tu-tướng của nhân-loại.

Sư-phạm khoa thì chia ra một đàng là lý-luận, một đàng là thực-hành. Lý-luận là chỉ lấy lý mà xét xem sự giáo-dục phải thế nào thì người mới hoàn-toàn được. Thực-hành là những cách những lối, để dạy trẻ theo như cái lý-tướng đã nhứt định, để ngày sau nó thành người biết giữ gìn thân mình cho sung sướng về vang, và biết ăn ở với xã-hội cho phải đạo.

Mục-dịch sự giáo-dục

Giáo-dục là dạy trẻ cho thành người, có nhân cách, lợi cho thân mình, ích cho nhân-loại. Mà dạy cho thành được một người như thế thì phải làm thế nào? Phải luyện tập thân thể cho khỏe mạnh, ngũ quan cho tinh lanh, thần-trí cho minh mẫn, lương tâm cho sáng rõ, tình-tinh cho tao-nhã, chí-hướng cho vững bền.

Như vậy, dạy trẻ thì tất phải khai hóa cả các khiếu chất của đứa trẻ cho đều được mở mang, để khiến cho khiếu chất nào cũng nở lên như hoa mùa xuân cả. Chớ, nếu mà cứ chuyên riêng về một vài khiếu chất mà thôi, thì dầu ngày sau đứa trẻ lớn lên có tài giỏi thế nào nữa, cũng vẫn chưa thành người hoàn toàn, theo như mục-dịch sự giáo-dục.

Người ta
1° Thế dụ
thế được n
được khỏe

2° Tri-dụ
các khiếu
nghĩa là đ
sự vật, và
cho rộng th

3° Dữ-d
tập lương-t
đưa trẻ, đ
chí-khi ph

Trong ba
nào, thì sư

Cần

Tuy sự gi
ta phải bi
không như
điều mình
có điều mi
khó - Và,
khác Vay n
nào cho vư

Lựa cách
đã vậy, ông
bọn trẻ, c
sáng, có đ
tình ác. Nh
nào cũng c
nhiều thứ
cả, thì sự g
loại người
đọc ấy là c
chỉ lấy roi
chỉ cốt lấy
trở dũa nà
thầy không

Cứ theo
thầy trước
đã, rồi dũa
gậy nên, c
nào có thi
nó dưng đ
Như thế,
là phải lựa
độ cả lũ trẻ
hợp với t
trường học
ông thầy p
đưa, thì k
Nhung ông
dạy là sự
thì cái tr
đã nhận lấy
có sức làm

Vả, việc c
mới xứng ;
nên thấy kh

Mỗ

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình **Lục-tinh-tân-văn-giám**

Mỗ

-KHOA

Giáo-dục có ba mục

Người ta chia sự giáo-dục ra làm ba mục:
1° **Thờ-dục.** — Thờ dục là cốt để cho thần thể được ngay ngắn, tốt đẹp, cho tay chân được khỏe mạnh, tài khéo.

2° **Tri-dục.** — Tri-dục là cốt để khai hóa các khiếu chất thông minh của người ta, nghĩa là dạy bảo cho trẻ trẻ hiểu biết mọi sự vật, và mở mang cái thần-tri của nó cho rộng thêm ra.

3° **Đức-dục.** — Đức-dục là cốt để luyện tập lương-tâm tinh-tinh và chí-hướng của đứa trẻ, để cho ngày sau nó nên người có chí-khí phẩm-hạnh.

Trong ba mục ấy, hề mà mình bỏ đi mục nào, thì sự giáo-dục vẫn còn khuyết điểm.

Cần phải lựa cách giáo-dục

Tuy sự giáo-dục đại khái là vậy, nhưng ta phải biết rằng tâm-tinh của trẻ con không như tâm-tinh của người lớn: có điều mình lấy làm vui, trẻ nó lại làm buồn; có điều mình lấy làm dễ, trẻ nó lại lấy làm khó — Vả, trẻ con lớn lên một tuổi một khác. Vậy mình phải lựa cách giáo-dục thế nào cho vừa trình-độ của nó.

Lựa cách giáo-dục cho vừa trình-độ trẻ đã vậy, ông thầy lại phải biết rằng trong bọn trẻ có đứa mạnh, có đứa yếu; có đứa sáng, có đứa tối; có đứa tinh lạnh, có đứa tinh ác. Như vậy mà mình dạy bảo đứa nào cũng cứ theo một lối một cách, bao nhiêu thứ người cũng cho vào một khuôn cũ, thì sự giáo-dục ấy liệu có ích lợi cho loài người được không? Các cách giáo-dục ấy là cách của ta ngày trước: Ông thầy chỉ lấy roi vọt để mà khiển trẻ, mà học thì chỉ cốt lấy thuộc bài làm đầu, chớ học-trò đứa nào có tinh gì hay, nết gì xấu, ông thầy không cần phải biết!

Cứ theo tân-học bây giờ, thì làm ông thầy trước hết phải biết tâm-tinh đứa trẻ đã, rồi đứa nào có khiếu chất gì hay thì gây nên, có tính nết gì xấu thì sửa lại, đứa nào có thiên tư riêng thì phải giữ gìn cho nó đừng để hư hỏng mất.

Như thế, thì làm ông thầy, không những là phải lựa cách giáo-dục cho vừa trình-độ cả lũ trẻ mà thôi, nhưng lại lựa cho hợp với tâm-tinh từng đứa trẻ một. Một trường học biết bao nhiêu là trẻ con, mà ông thầy phải biết tâm-tinh cả bấy nhiêu đứa, thì khó khăn biết là dường nào! Nhưng ông thầy phải biết rằng sự giáo-dục là sự rất quan hệ cho giống người, thì cái trách nhiệm ấy to tát lắm. Mà mình đã nhận lấy cái trách nhiệm ấy, thì phải có sức làm cho hết lòng phận.

Vả, việc có khó thì công mới to, và danh mới xứng; vậy ta nên phải cố gắng, chớ nên thấy khó mà ngã lòng.

TRẦN-TRỌNG-KIM.

LUÂN LÝ (Ấu học)

Đói cho sạch, rách cho thơm.

Một tên học trò, đầu dơ tóc rối, mặt mũi lem luốc, cổ áo dơng dất ba từng, năm bảy ngày không giặt. Có người bảo: « Học-trò làm sao ở dơ như vậy? — Cậu ta nói: Quí-hồ học giỏi là hơn cả, sạch-sẽ mà làm gì? — Sạch-sẽ thì không hay sinh ra đau ốm. Phép vệ-sinh chẳng gì bằng ăn ở sạch-sẽ. Nền ốm đau luôn luôn thì chăm học đến đâu cũng vất bỏ. — Thảo nào mà thầy tôi hay bắt phạt những người học-trò ở dơ! »
Tự bấy giờ, bữa nào trò ta sáng sớm dậy cũng chải đầu, rửa mặt mũi thật sạch, rồi thay áo quần để sạch sẽ đi học nhà trường.

TÔNG-LUẬN

Phép vệ-sinh cần như thế là một điều sạch-sẽ. Có sạch-sẽ thì mới giữ được sức khỏe, mà làm công kia việc nọ. Vậy nên người ta muốn khỏi sự đau-ốm, thì ai cũng phải lấy điều sạch-sẽ làm đầu.

CAU HỎI:

1. Sạch-sẽ có ích gì không? — 2. Dơ dáy có hại gì không? — 3. Chăm học mà ở dơ thì thế nào? — 4. Phép vệ-sinh cần như thế nào? — 5. Những người học-trò ở dơ có hay phải phạt không?

Lời đáp: « Đói cho sạch, rách cho thơm » là một câu truyền khẩu của các bà Annam ta thường nói, mà thật hiệp với phép vệ-sinh ngày nay. Thầy giáo nên giảng nghĩa tách bạch từng chữ cho học-trò: đói còn phải sạch, nữa là lành. Hiểu nghĩa câu ấy thì cả bài chớ nào xem cũng rõ!

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC.

LUÂN LÝ (Tiểu học)

Kính trọng người già-cả.

Thầy giáo gọi từng tên học-trò một mà hỏi: « Tại làm sao phải kính trọng người già-cả? » Cậu thì nói: « Kính lão đắc thọ, trọng già thì già dễ tuổi cho. » Cậu thì nói: « Già-cả là người đi trước mình, việc đời đã từng trải lắm-lắm, thì bảo gì mình phải vưng lời. » Cậu thì nói: « Những người già cả bằng tuổi với ông cha mình, thì mình phải coi người ta như bậc ông cha mà không dám xấc-láo. » Cậu thì nói: « Minh có kính trọng người già-cả, thì đến khi mình già-cả, kẻ khác mới lại kính trọng mình. » Cậu nào nói cũng có một lẽ phải. Đến giờ nghỉ, được phép ra chơi, các cậu kéo nhau vào một cái quán nước, ngồi la lét uống nước và nói chuyện khào. Bỗng có một ông già, đầu râu, tóc bạc, tay chống một cái gậy trúc, cũng vào nghỉ quán nước ấy. Ghế chật nich cả, già cứ đứng loảnh-quảnh mãi mà không có chỗ ngồi. Cả bọn học-trò, còn đang truyện mãi, chẳng anh nào đứng dậy. Có một cậu trẻ tuổi hơn

THUỐC ĐIỀU MÈLIA

Bán từ gói, bao bãng giấy dày, đựng 20 ĐIỀU đầu có thoa keo.

ở ngoài lại có bao một lúm giấy mỏng, đồ dặng cho khỏi ướt thuốc; trong tấm giấy đó, lại có một tấm hình rất tốt và một con tem nữa.

Thuốc thiết ngoại vẫn bãng giấy tốt, bởi vậy cho nên thiên hạ ai ai cũng đều ưa dùng thứ thuốc "MARINA" đó lắm

Hầu đâu cũng có bán, cho tới trong mấy tiệm nhỏ nhỏ trong làng cũng có bán nữa.

Seuls Importateurs pour l'Indochine UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE SAIGON 34, B. Charner, 34 - SAIGON

RƯỢU ABSINTHE JULES PERNOI

Rượu đựng trong chai lớn cũng vậy nhỏ Rượu này đon tại Đại Pháp-Quốc trong đó có cựu vua nay, ấy là một thứ rượu nhưn hang làm bằng các rượu mạnh lâu năm và theo mốt. Chén một ít vào ly, pha với nước là má dùng, thì rượu ABSINTHE JULES PERNOI sẽ làm cho mồm đá khác, một đoi đáng ăn cho

SEULS IMPORTATEURS POUR L'INDOCHINE UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE SAIGON - 34, Boulevard Charner, 34 - SAIGON

RƯỢU CÓ BỘT Duc de Bremonet

Thứ rượu này ngon lắm, ngâm nó trong với nước đá cho lạnh mà uống thì chẳng có rượu nào bằng. Trong mấy đám lễ, đám tiệc đều dùng nó mà làm cuộc vui. Nên mua rượu này mà cho anh em, vì ai dùng rồi nó thì đều đứng khoai chỉ vui lòng.

SEULS IMPORTATEURS POUR L'INDOCHINE UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE SAIGON - 34, Boulevard Charner, 34 - SAIGON

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhưt trình **Lưu-thư-tân-văn-giùm**

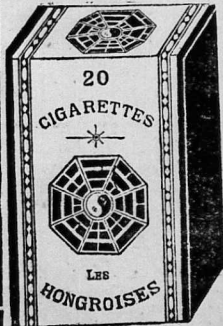
Thứ rượu này hay bỏ nguyên khí.
Trừ hàn nhiệt,
Thêm sức cho trai tráng,
Đời ông và đời bà.
Làm cho thân thể ngũ tạng lục phủ thanh.
Giúp cho mau có con.
Cách dọn rượu thuốc này nó làm cho trở nên một môn thuốc như hạng, tuy có dùng Quinquina làm cốt mặc dầu, chứ rượu này là một môn khai vị.
Uống nó rất thanh tao, Mau thấy hiệu nghiệm hơn các thứ thuốc khác.

KHẢ KỶ

Muốn cho khỏi làm lạc mà thiệt hại cho chủ qui khách thì hãng Dubonnet rao cho ai này hiểu rằng: Rượu hiệu Dubonnet này là rượu bỏ nguyên khí, có dùng thuốc Quinquina làm cốt mà Hãng thay mặt cho bốn hiệu tại Nam-kỳ, và Bắc-kỳ, Trung-kỳ và Cao-man là

Hãng BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY đường Kinh-lấp, môn bài số 88, SAIGON

Thuốc diều hiệu này **Bao xanh**, đã to mà lại **vấn chắc**. — Có dân

chàng một rêu giấy trắng ngoài bao. — Hút nó thì được toại chí tiêu diều khoái lạc. Hiệu thuốc này là một hiệu rất hèn, ma quỷ thấy cũng phải tránh.

Hãng BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY
CHỖ VÀO XỨ BÀN
ở đường Kinh-lấp môn bài số 88, SAIGON

trong đám, với vâng nhường chỗ để cho ông già ngồi, rồi lại bưng thuốc mời ông già hút thuốc. Ông già thấy cậu bé mà khôn, có bụng yêu, mới hỏi: « Năm nay cậu nên mấy? — Thưa già tôi nên chín. — Qui hóa nhỉ! mới một tí tuổi mà lễ phép hơn người lớn! » Cả bọn học trò đều có ý thẹn.

Cả bọn biết nói thì thật dễ mà làm được thì rất khó.

TỔNG LUẬN

Già-cả là những người vừa nhiều tuổi hơn mình, vừa trải đời hơn mình, lại vừa đến cõi đầu bạc răng long, mình già tuổi yếu, thì mình đối với người ta, nên phải có ý kính trọng, đầu người ta có trái chứng thể nào, mình cũng phải chịu.

CÂU HỎI

1. Anh có thích làm luận quốc-ngữ không?
- 2. Làm luận quốc-ngữ khó hay là dễ?
- 3. Giờ nghỉ thì anh hay chơi những thứ gì?
- 4. Đang ngồi mà gặp người già-cả đứng thì phải thế nào?
- 5. Luận lý cốt để làm gì?

Lời dặn: Thầy giáo cũng nên nhắc cho các cậu học trò biết rằng: Ông già với cậu trai nhỏ ở đây, là người đưng nước lã, không quen thuộc nhau bao giờ, làm sao kính trọng được như vậy? Nghĩa là mình trông thấy người ta già-nua tuổi-tác thì lại nhớ đến ông cha mình ở nhà.

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC.

CÁCH - TRÍ

Từ kỳ này trở đi bốn-quần bắt đầu theo chương-trình học, cho các hàng giáo chức do theo mà dạy học trò, thì chắc hẳn những bài này sẽ có ích cho các trường làm. Có chương-trình thì sự học mới tiến bộ được. Ông thầy nên theo chương-trình, giảng bài phải theo thứ-tự ở chương-trình.

CHƯƠNG-TRÌNH THẮNG THỜ NHẤT:

Người: Việc tiến-hóa, bộ máy tiêu-hóa. — Việc tuần-hoàn, huyết, bộ máy tuần-hoàn, trái tim. — Việc hô-hấp, Phổi. — Nhiệt trong mình.

Giống người (L'homme) (1)

Đối với những giống khác thì người ta cũng là một giống động vật. Nhưng giống người tinh khôn, có trí nghĩ, lại có nhiều đầu riêng làm cho người ta khác hẳn loài vật.

Các anh thử coi cái bàn tay: có phải rỗng ngón tay cái khác người với những ngón tay kia. Bởi vậy ta cảm đồ vật gì cũng

(1) Bài này tuy dễ nhưng thầy giáo cũng giảng cho kỹ càng. Kỳ sau sẽ giảng về việc tiêu hóa.

dễ lắm, mà bàn tay làm thì nhiều việc khéo. Khi ta đứng lên thì hai bàn chân đỡ được cả thân thể, cho nên đứng thẳng.

Còn như sức vật thì bốn chân để đi, không cảm gì được, mà không đứng được hai chân như người.

Người nói thành ra tiếng. Người ta muốn làm cho người khác hiểu ý mình thì nói với nhau. Giọng nói có nhiều thứ tiếng, mà tiếng nào cũng phân biệt rõ ràng.

Sức vật chỉ biết kêu mà thôi. Người ta có trí khôn, có học hành, dùng được nhiều vật khác mà giúp việc cho mình.

Trong thân người có nhiều cơ thể (organes) như là phổi, trái tim, dạ dày, gan, ruột, v. v. Mỗi cơ thể làm một việc riêng, hết nhiều cơ thể hội lại với nhau mà làm một việc chung thì gọi là bộ máy, như bộ máy vận động, bộ máy tiêu hóa, bộ máy thần kinh.

TỔNG KẾT

Người là một giống động vật tinh khôn. Người khác loài vật vì ngón tay cái khác chiều với các ngón kia, cho nên cầm đồ vật dễ và làm được nhiều việc khéo.

Hai bàn chân đỡ được cả toàn thân, cho nên đứng thẳng được.

Giọng người nói thì nhiều tiếng. Người có trí khôn, có học hành, khiến được nhiều vật khác mà giúp việc cho mình.

Trong thân người có nhiều cơ thể như là: trái tim, phổi, dạ dày, vận vận. Khi nào nhiều cơ thể hiệp lại với nhau mà làm một việc chung thì gọi là bộ máy.

CÂU HỎI

1. Người ta khác nhau với giống vật những sự gì?
- 2. Tại làm sao tay người cầm được?
- 3. Thế nào gọi là cơ thể?
- 4. Những gì làm ra bộ máy.

TRẦN-PHI-HIỆN.

TỪ PHÚ THI CA

(Le coin des poètes)
Nam-kỳ soạn

Hòa vận trung thu thưởng nguyệt

Mừng dâng trung thu tiệc mới qua,
 Dưới huê trên nguyệt thoai lòng ta.
 Trăng tròn bóng quế ngò đầm thắm,
 Gió động trường đông cúc nhón nha.
 Cầu đồ hững tỉnh ngâm điệu bầy,
 Chén thơ giải cảnh rôt tuần ba.
 Nghè thường mấy khúc đờn inh nhệp,
 Mong gói Minh-hoàng đón trước xa.

LE-MINH-CẨM.

Ancien Hương-chủ: Hòa-bình (Báclieu).

TẠI NHÀ IN
ÔNG F.-H. SCHNEIDER
 7, Boulevard Norodom
 SAIGON

Lectures Françaises

Ông **CARRÈRE**

SOẠN

Gồm nhiều chuyện hay
 và có ích.

Trước hết nói về nước Lang
 sa sơ khai cho đến lúc thành
 trị bây giờ, sau hơn một trăm
 bài đủ các thứ chuyện khoa
 ngôn ngữ.

Giá..... 1\$ 00
 Tiền gửi..... 0 10

PHOSPHATINE FALIÈRES

LÀ BÓT NUÔI CON NIT

Có trữ tại tiệm Thương-đăng, chủ tiệm là **G. RENOUX**

Nhứt hàng báo-tử-sư, Saigon, trước raph-hạt-làng

Và tại tiệm thuốc Pháp-A, đường Thủy-bình môn bệ số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giấy xe lửa lớn
LỜI RAO RẤT TRỌNG HỀ. — Bột hiệu Phosphatine Falières là một món vật
 lực rất bổ dưỡng để nuôi con nít từ sáu bảy tháng, nhứt là trong khi dứt sữa
 nó, hoặc trong lúc nó đang nở nang. Nó giúp cho đi nước rắng, nó trợ cho mau lên
 xương, nó ngừa phòng hoặc nó trừ bệnh hạ lợi, là bệnh hay sanh ra trong lúc nắng hè

CÓ MỘT MINH NHÀ NÀY CÓ QUYỀN
 THAY MẶT CHO NHÀ ĐỨC SÙNG VÀ LÀM XE MÁY
 TẠI THÀNH **St-Étienne**

Mà thời

Hàng F. MICHEL, CAFFORT Successeur
 ở Đường **Catinat số 36**
SAIGON

CÓ BÁN SÙNG

đủ thứ và đủ kiểu, BÌ,
THUỐC ĐẠN, XE-MÁY, ĐỒNG-HỒ

và đồ **NỮ-TRANG**. Đồ đã tốt lại giá rẻ

Lue-Châu muốn mua vật chi thì xin để thư như vậy :

M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36, rue Catinat -- SAIGON.

Tại nhà in ông **F. H. SCHNEIDER**
 7, Boulevard Norodom. — SAIGON

KIM-VÂN-KIỆU, ông P. Trương-vinh-Kỳ
 in tại nhà.

1 bông hình 1\$ 00
 2 bông 2 00
 Tiền gửi 0 10

NHÀ IN ÔNG F. H. SCHNEIDER
 7, Boulevard Norodom. — SAIGON

Sẽ các **KIỆU CHỦ** có **THỢ KHÁC CHỦ**
 và đi khác, và **THỢ VẼ** tại: ở in sách, báo,
 cũng thiệp và văn. Kiểu cách nào đến làm
 cũng hết.

Tại nhà in ông **F. H. SCHNEIDER**
 7, Boulevard Norodom. — SAIGON

NỮ-TÁC, ông P. Trương-vinh-Kỳ in tại nhà.
 Sách để dạy đờn bà con gái. Ai cũng biết đánh
 tiếng ông đốc. Hãy mua mà coi thì sẽ.

Giá 0 25
 Tiền gửi 0 04

SAIGON : THƯỢNG ĐẲNG DƯỢC PHÒNG
G. RENOUX

NHỨT HẠNG BẢO TÊ SƯ, NGANG RÁP HÁT LANGSA

TIỆM CỬ HOLBÉ, SÁNG TẠO TRONG NĂM 1865.

Tiệm này có cụu và to hơn hết các tiệm trong quán hạt
Cuộc dọn dẹp bảo chế y như các tiệm thuốc to đương thời tại PARIS

BẬT NHỊ GIÁ

Thuốc men và các món đồ khác bán trong tiệm đều là đồ nhưt hảo hạng

Trừ dầy tiệm, mà mỗi kỳ tàu đều có chở qua luôn luôn

Đồ hóa-học, thuốc men để dùng bán trong tiệm thuốc. đồ dùng về kĩ-nghệ, về nghề chụp ảnh, dược thảo, đồ bó rịt, và đồ phụ tùng theo tiệm thuốc. Kiên chại lý trong sở thiết-nghiêm, nay chằm-chít, âu-nhi-khoa, thị-học và cực-chuẩn-túc-chi-cơ-khi. Bán đủ các thứ đồ dùng rong nhà thương, nhà bệnh v. v.

Rương sắt bỏ theo tàu, dùng trong nhà vườn, nhà ruộng, xe hơi v. v.

Đồ may làm thuốc hoàn thuốc tề. Thiết-nghiêm phân giải theo cách hóa-học, để tìm kiếm vị trùng và phân giải hàng hóa, dọn đồ bó rịt và thuốc trừ độc, chuyên-môn, thuốc hiệu chữ R của ông lương-y Holbé bảo chế, mà trị bệnh hút á-phiện.

Đồ hương-vị về cuộc vệ-sanh. Bán đủ các thứ đồ để chụp ảnh. Bán sỉ và bán lẻ.

Tiệm thuốc tại Chợ lớn hiệu là Pháp-Á dược-phòng ngan nhà giấy xe lửa.

Giấy thép nói tiệm Sài-gòn : 215 — Giấy thép nói tiệm Chợ lớn : 336.

Mỗi lần mua thuốc phải coi cái nhãn hiệu đã nạp tại tòa cầu chừng y theo luật.

Hãy viết thư mà xin sách được-tính-trả-hiền hàng chế quốc-gỗ và chữ-nho, và sách những nói an chí để chụp hình.

LUC TINH TAN VAN

Quán NHẬT TRINH
Boulevard Nordom N° 1

Mỗi Tuần Đàng Báo

Ngày Thứ Năm

閩新省陸

IMP. F. H. SCHNEIDER, SAIGON

NĂM THỨ CHÍN

SỐ 362

JEUDI 28 JANVIER 1915

MỤC LỤC

Ài muốn
học như thế nào thì gọi
thầy và học phải để nhà
vậy LUC TINH TAN
VAN - SAIGON

MỠI SỐ GIẤ 0 1 20

1 - Âu châu chiến tranh tàn
vấn.	9 - Tâm học văn tập.
2 - Thời sự tổng thuật	10 - Trích cảm tạp biên :
Nguyễn trào khai cơ công
thần liệt truyện.
3 - Nữ nhĩ học hiệu.	11 - Tự do điển đăng.
4 - Hương truyền.	12 - Nhân đám.
5 - Thông báo :
Đông-đương.
Lời rao.	13 - Cuộc chơi cho tiêu khiển.
6 - Lời pôi thẳng về thời sự
đồng dượng.	14 - Thuốc sắt bỏ huyết.
7 - Âu châu.	15 - Thuốc rượu Charbon de
Belloc.
8 - Âu châu chiến kỷ.	16 - Vải đen và vải tam-công
hiệu Van-Hóa.

IMPRIMERIE FRANCO-ANNAMITE
F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Nordom, - Saigon

SÁCH BÁN

Tại nhà in của
M. SCHNEIDER

Sách dạy nấu ăn tiếng
Langsa mỗi cuốn 2\$00.

Romans đủ thứ từ 0 f. 90
tới 3 f. 50.

Có bán giấy, mực, viết
chì, ngòi viết, thước,
gomme, cùng các đồ
dùng cho học trò các
trường.

Ai muốn mua thì gọi thợ
lên ta sẽ gọi đến nhà thợ
thì phải đóng bạc trước mà
lãnh đồ (contre remburse-
ment).

TẠI NHÀ IN
ÔNG F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom
SAIGON

TỰ VỊ
LANGSA-ANNAM
Ông **TRƯƠNG-VĨNH-KY**
SOẠN

IN LẠI RỒI CÓ 1250 HÌNH

Không bìá.....	6 \$ 00
Có bìá.....	6 \$ 20
Lưng và góc bằng da..	7 \$ 00
Bìa mềm đẹp lưng đính chữ vàng.....	8 \$ 00
Người mua xin đính tên mình trên lưng sách đóng kỹ thì đăng.	
Tiền gởi.....	0 \$ 24

HÀNG BÁN RƯỢU HIỆU DENIS FRÈRES

LẬP RA TỪ NĂM 1862 ✦ ✦ NHÀ NGÀNH TẠI
HAIPHONG, BORDEAUX,
SAIGON, HANOI

Hàng **DENIS FRÈRES** trừ savon hiệu « Bonne
Mère » là thứ sa-bon tốt hơn hết các thứ khác.

Còn ai ưa dùng thứ rượu bò, thường gọi là Quinquina
thì hãy mua thứ rượu sau này :

Một là « **Toni Kola Seerestat** ».

Hai là : **Saint Raphaël Ducos**.

Hàng này cũng có bán tù sắc tời và chắc lăm, hiệu là tù
« **Dubois Oudin** ».

Còn ai hay hút thuốc Cigares thì mua thứ Cigares **El
Conde** thì là sẽ ưa nó vì giá đã rẻ mà lại mùi nó ngon
ngọt nữa.

Hàng này có bán đủ thứ rượu tốt xin kể sau này :

Rượu **chắc trắng và chắc đỏ** trong thùng và chiếc ra ve.
Rượu **Champagnes**: **Yve Clicquot-Ponsardin**,

Roederer.

Moët et Chandon.

Rượu **Tisane de Champagne supérieure**: **B. et S. Perrier**.

Rượu **Tisane extra**: **Marquis de Bergey**.

Hàng này cũng có bán thuốc gói và thuốc vắn rồi hiệu
Le Globe và giấy hút thuốc kêu là « **Nil** » có thứ rượu
kêu là: **vieille Eau-de-vie Dejean**, **Rhum Negrita**.

Liqueurs và cognacs **Marie Brizard**, và **Roger**.

Bière Gruber và **Bière Lorraine**. Rượu **Madère**,
Malaga và **Muscat de Frontignan Rivoire**.

Có bán máy viết hiệu **Remington** và các thứ đồ
phụ tùng.

Cũng có trữ các thứ hộp quẹt **Đồng-Dương**, và ngoài
Bến-thủy, gấn **Annam** và ống quẹt **Hanoi** (Tonkin) nữa.

Ai muốn hỏi giá thì viết thư như vậy.

Maison DENIS FRÈRES, SAIGON

Tại nhà in ông **F.-H. SCHNEIDER**
7, Boulevard Norodom. - SAIGON

BÁC VẬT SƠ ĐỌC NHẬP MÔN
CÓ HÌNH, ông **Geurdon** soạn. Luận về loài
KIM, THỦY, MỎA THỔ vân vân.
Bảng chữ Langsa..... 0 \$ 85
Bảng chữ quốc-ngữ..... 0 \$ 85
Tiền gởi mỗi cuốn..... 0 \$ 04

Tại nhà in ông **F.-H. SCHNEIDER**
7, Boulevard Norodom. - SAIGON

ĐỊA DƯ LỤC-TÍNH NAM-KY chữ
Langsa, ông **Russier** soạn, tóm những kiến
đại khái đường đi nước bước, cuộc canh nông,
thương mại vân vân.
Giá..... 0 \$ 85
Tiền gởi..... 0 \$ 02

ÔNG F.-

7. Bo

Lectur

On

Gồm n

Trước b

sa sơ kha

trị bày gi

bài đủ c

ngôn ngữ

Giá...

Tiền g

7. Bo

Có

THAY M

TẠI T

Hàn

Hàn

Tại nhà

7. Bou

KIM-VÂN

in lại rồi.

Không

Có hình

Tiền g